

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra Sinologie

Bakalářská práce

Viktorie Doležalová

Symbolika barev v čínském jazyce

Colour symbolism in Chinese

Praha 2024

Vedoucí práce: doc. Mgr. Lukáš Zádrapa, Ph. D.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce doc. Mgr. Lukáši Zádrapovi, Ph. D. za volbu poutavého tématu, všechen čas a užitečné připomínky, které mojí práci věnoval.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 17. července 2024

Viktorie Doležalová

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na symboliku barev v čínském jazyce, které v něm mají své významné místo jako součást slovní zásoby. Z výkladového slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* 现代汉语词典 jsou vybrána hesla, ve kterých daná barva figuruje jako morfém či lexém. K nim je poté vytvořena sémantická analýza, tj. autorka se zamýšlí nad tím, jakou symboliku v pojmech barva zastává, jaké má přenesené významy a jak to souvisí s kulturními a historickými reáliemi. Cílem práce je na pozadí již poměrně dobře zmapované problematiky symboliky barev ilustrovat tento fenomén na dvou vybraných barvách, konkrétně červené a bílé.

Klíčová slova

symbolika barev, lexikální sémantika, čínský jazyk

Thesis abstract

This bachelor thesis will focus on the problematics of colour symbolism in the Chinese language, which assume a prominent place as part of the vocabulary. The source will be the explanatory Dictionary of Current Chinese *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* 现代汉语词典, which will provide the terms where the colours function as morphemes or lexemes. The collected linguistic material will be further semantically analysed – the author will explore the various symbolism, figurative meanings and relations to cultural and historical facts the colours represent. The paper aims to illustrate this phenomenon on two selected colours, namely red and white, on the basis of the already relatively well-researched problematics of colour symbolism.

Keywords

colour symbolism, lexical semantics, Chinese language

Obsah

1. Úvod	7
2. Fenomén barev v kultuře	9
2.1. Barvy a čínská kultura.....	12
3. Červená barva a její symbolika.....	14
3.1. Oheň a krev	15
3.2. Varování	15
3.3. Lidské emoce a fyzický stav	15
4. Historie a vývoj červené v čínské kultuře a jazyce.....	18
5. Symbolika červené v čínštině a čínské kultuře.....	19
6. Analýza červené jako součásti jazyka podle čínského slovníku <i>Xiàndài Hànyǔ cídiǎn</i>	22
6.1. Červená, barva krve	23
6.2. <i>Hóng</i> a <i>chì</i>	23
6.3. Odstíny červené a jejich symbolika	24
6.4. Červená a emoce	26
6.5. Červená jako symbol šťastných událostí.....	29
6.6. Symbol popularity.....	29
6.7. Symbol revoluce a komunismu.....	31
6.8. Červená jako symbol pro zisk.....	32
6.9. Červená a ženská krása	33
6.10. Červená a negativní konotace	34
6.11. Sporné pojmy	36
7. Bílá barva a její symbolika	39
7.1. Bílá jako symbol světla a čistoty.....	39
7.2. Bílá jako symbol absence a nedostatku.....	41
8. Symbolika bílé v rámci čínské kultury	42
9. Synonyma <i>bái</i>	44
10. Analýza bílé jako součásti jazyka podle čínského slovníku <i>Xiàndài Hànyǔ cídiǎn</i>	46
10.1. Bílá jako barva sněhu.....	47
10.2. Odstíny bílé.....	48
10.3. Bílá a absence	49
10.4. Bílá, nebo průzračná?.....	52
10.5. Bílá jako symbol smrti.....	52
10.6. Bílá jako barva reakcionářů	53
10.7. Bílá a legalita, pravda.....	54
10.8. Bílá a porozumění	55
10.9. Nezařazené pojmy.....	56

11. Závěr.....	59
Seznam použité literatury.....	61
Seznam příloh.....	65

1. Úvod

Jazyk je nedílnou součástí každé kultury. Odráží a formuje ji, a zároveň je v ní sám reflektován a jí ovlivňován. V jazyce se zrcadlí historie, kultura, životní styl, a především způsob myšlení a myšlenkové pochody. Pomocí něj se dorozumíváme a vyjadřujeme své pocity. Nedílnou součástí lidského jazyka a představivosti jsou barvy. Z hlediska fyzikálních zákonů vnímáme – vidíme – náš svět jako barevný, tj. všechno hmotné má nějakou barvu. Všechny věci poznáváme skrze *přirozený svět* neboli svět, ve kterém žijeme, a který každý z nás subjektivně vnímá. Vedle něj je možné definovat tzv. *jazykový obraz světa*, který je s ním úzce spjat, a díky kterému jsme schopni proniknout k strukturám světa přirozeného (Vaňková 2005: 195–196).

Jsou to právě barvy, na kterých lze propojení těchto dvou světů dobře ilustrovat. Dosáhnout toho můžeme nejen jejich sémantickým vymezením, ale i zkoumáním toho, jak jsou pomocí nich konceptualizovány jiné jevy, například lidské prožívání světa a emoce. Díky sémantické analýze čínské slovní zásoby týkající se barev je, vedle získání poznatků o modelech lidské kognice, možné nabýt také vědomostí o tom, jaké kulturní a jazykové konotace se k barvám mohou v různých konceptech vztahovat a jak pomáhají danému kulturnímu společenství utvářet systém hodnot a vůbec základy vlastní kultury (Vaňková 2005: 195–196). A právě to bude hlavním předmětem výzkumu této práce.

Nejprve stručně představím a uvedu problematiku fenoménu barev, jejich percepce a základní odraz v jazyce. Označení barev, která jsou integrální součástí slovní zásoby každého jazyka, totiž ve většině případů nepojmenovávají pouze světelné vlny, které odráží povrch pozorovaného objektu, tedy fyziologické vjemy, ale dochází skrze ně k metaforickým pojmenováním mimojazykových skutečností.

Po uvedení do obecné problematiky barev představím jejich význam a konceptualizaci v rámci čínské kultury, odraz v kosmologickém myšlení a základní symboliku s nimi spojovanou. Jelikož se jedná o již poměrně podrobně zmapovanou problematiku, dojde pouze ke stručnému shrnutí a vyzdvižení nejdůležitějších a pro práci relevantních zjištění, která poslouží k rámcovému uvedení analytické části práce. Samotné analytické části bude předcházet stručné představení dvou zvolených barev, červené *hóng* 紅 a bílé *bái* 白, které v čínské kultuře zastávají významnou symboliku. Uvedu důvody pro jejich zvolení a pro srovnání také načrtnu jejich symbolické významy v jiných kulturách, předně anglofonní a české.

Jádrem práce bude analýza všech¹ slovníkových hesel, které v sobě zahrnují morfémy² označující právě červenou a bílou barvu. S přihlédnutím k jejich kulturní symbolice a skutečnosti, že se k oběma pojí i jiné významy, než je jen pojmenování barev, vytvořím několik kategorií rozdělených podle významu těchto dvou morfémů a slovníkových hesel, ve kterých se vyskytují. Cílem práce je tedy na pozadí již poměrně dobře zmapované problematiky symboliky barev nejen čínského jazyka, ilustrovat tento fenomén na dvou vybraných barvách, tedy červené a bílé.

Pojmy, které budu v práci zkoumat, budou vzaty z čínského slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* 现代汉语词典, slovníku současné čínštiny, konkrétně jeho 7., nejnovějšího vydání z roku 2016. Jedná se o výkladový slovník, který byl vybrán jednak kvůli své aktuálnosti a relevantnosti pro mluvčí čínštiny, jednak díky své relativní stručnosti. Je v něm použit přepis *Hànyǔ pīnyīn* a hesla jsou řazena abecedně. V analytické části bude pro doplnění údajů použit elektronický slovník *Hàndiǎn* 汉典 či encyklopedie *Bǎidù bǎikē* 百度百科.

¹ Do analýzy nebudou zahrnuty idiomy či rčení *chéngyǔ* 成语. Je to z toho důvodu, že vznikaly na základě symbolických významů daných barev, jejichž přenesené významy budou reflektovány v příslušných částech analytické části.

² V čínštině se vyskytují jak volné, tak vázané morfémy. *Bái* i *hóng* jsou, jako slovníková hesla, slova. Jelikož se však vyskytují také jako vázané morfémy v řadě jiných lexémů či frazémů, je zde řeč o analýze lexémů fungujících jako volné morfémy. Více k této problematice viz stručně Norman (1988) či Packard (2000).

2. Fenomén barev v kultuře

Barvy a jejich symbolika jsou dlouhodobě zkoumaným fenoménem. První zmínky o problematice barev a jejich vnímání je možné vysledovat již u Aristotela (Aristotle 1936), jehož teorie o tom, že většina barev vychází z černé a bílé a jejich následné propojení s přírodními prvky, byla velmi dlouho považována za stěžejní. Nahrazena byla až v 17. století Isaacem Newtonem, který jako první definoval viditelné barevné spektrum světla (Newton 1704). Newtonova teorie popisuje skutečnost, že barvy vnímáme díky vlnovým délkám světla odrážejícím se od předmětů, na které se díváme. Ty pak pronikají do lidského oka, které je následně rozpoznává a vnímá jako různě barevné (Kendall 2023). Obě tyto teorie však popisovaly pouze fyzikální náležitosti barev, nedefinovaly ani nekomentovaly jejich poznání z hlediska jazyka.

Jak bylo zmíněno v úvodu, barvy jakožto fyziologické vjemy dále poznáváme a ukotvujeme v jazyce tím, že o nich hovoříme a pojmenováváme je. První významný výzkum barev provedli Brent Berlin a Paul Kay a pojednávají o něm ve své knize *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution* z roku 1969, která je do současnosti pravděpodobně jednou z nejtěžejnějších publikací zabývajících se teorií barev a jejich místem v jazyce a kultuře.

Teorie Berlina a Kaye o základních barvách pojednává o jejich kategorizaci u vícera kultur. Součástí výzkumu bylo ustanovení několika kategorií barev, kdy první a stěžejní byla *základní barevná terminologie*, která, jak název napovídá, pojmenovává základní barevné kategorie. Proto, aby barva mohla získat status základního termínu, musí splňovat určité podmínky, například nutnost jednoslovného pojmenování (například *zelená*, nikoliv už *tmavě zelená*), či nemožnost barvy samotné být obsažena v jiné barvě, tj. být jejím odstínem (jako je purpurová jedním z odstínů červené, tj. jejím hyponymem, nemůže být tedy základní barvou) (Lakoff 1987: 37–39). Tím se v této teorii odlišují základní barvy od nezásadních, resp. primární od sekundárních. Tato kategorie napomohla k vytvoření další skupiny, tzv. *fokálních barev*, což jsou barvy, které jsou nejlepšími příklady svých kategorií, tzv. *centrální členové*. Například fokální červená je vnímána jako nejadekvátnější a napříč kulturami nejpříjímánější prototyp červené (Ibid.). Budu-li tedy v průběhu práce pojednávat o určité barvě a jejích symbolických významech, budu, pokud nebude uvedeno jinak, odkazovat právě k jejímu fokálnímu odstínu. Dle teorie Berlina a Kaye jsou to právě tyto fokální barvy, které umožňují porovnávat termíny barev napříč jazyky. V uvedeném výzkumu však nebylo ustanoveno žádné pravidlo, podle kterého by se odvozovaly hranice mezi centrálními členy.

Přes nalezení možnosti kategorizace zůstávají tedy barvy i tak do značné míry arbitrárními pojmy i vjemy.³

Existuje mnoho dalších studií, které se zabíraly výzkumem barev, z nichž mnoho předcházelo či naopak doplňovalo a navazovalo na teorii Berlina a Kaye. Teorii barev se v 19. století zabýval například Michel Eugène Chevreul, jehož teorie byly několikrát publikované i v současnosti (Chevreul, Margulis 2020). Za zmínku stojí Ludwig Wittgenstein a jeho *Remarks on Color* (Wittgenstein 1950) či Eleanor Roschová, psychologka, která se ve svém výzkumu zabývala mimo jiné zabývala kategorizací barev (Rosch 1973, 1975). Ze současných publikací je dobré zmínit například jednu z nejaktuálnějších studií kolektivu autorů z roku 2018 (Macdonald, Biggam, Paramei 2018). Teorie Berlina a Kaye je zde však popsána o něco podrobněji, protože k ní bude v průběhu práce několikrát odkazováno.

Barvy, jak naznačuje rozsáhlost studií a množství provedených výzkumů, nejsou něco daného a snadno zařaditelného. Jelikož vyvstávají z lidské interakce se světem, jinými slovy neexistují mimo nás, je i jejich kategorizace a interpretace závislá na jedinci, popř. každé individuální kultuře. Subjektivní vnímání barev lze ilustrovat i na případě barvoslepých lidí, kteří jsou také schopni odlišit barevné odstíny, v jejich případě se však hovoří o teplotní škále, nikoli o konkrétních barvách (Bogushevskaya 2015: 15–17). Vedle rozdílného vnímání barev je možné uvést také arbitrárnost a nejednotnost v rámci pojmenovávání. V těchto případech se jedná spíše o záležitost kulturního úzu. Pod čínským pojmem *qīng* 青 si na základě kontextu mluvčí jazyka představí barvu modrou, zelenou a v některých případech i černou. V ruštině zase odlišují mezi světle a tmavě modrou (*goluboj* a *siniji*) jako mezi základními barvami a považují je za dva zcela odlišné vjemy. Jazyk ndembu, jedna z řečí, kterou se hovoří v Kongu, rozlišuje pouze mezi třemi základními barvami a ostatní popisuje za pomoci přirovnání k hmotným věcem (Ibid. 26–35). Odlišnost v pojmenovávání a konceptualizaci barev lze na posledním místě ilustrovat i na problematice překladu. Existuje mnoho ustálených slovních spojení a přirovnání vážících se k barvám, které se však ne nutně v každém jazyce vyjádří stejně⁴ (Jin 2001: 87–88).

³ V současnosti se pro přesné označování barev používá nejčastěji RGB model a další. Např. #FF0000 je právě „červenou“, přičemž tento způsob kódování lze díky technologiím využít k zobrazení téhož odstínu na celém světě, a tak jej použít i pro komparaci subjektivních vjemů.

⁴ Například „být závistivý“ se v čínštině vyjádří pomocí přirovnání očí k červené barvě *hóngyǎn* 红眼, v anglickém jazyce je to zase zelená, kterou se nejčastěji vyjadřuje žárlivost (např. “green-eyed monster“). Dalším příkladem je celkové opomenutí barev. „Černá ovce“ se v čínštině řekne *hàiqúnzhīmǎ* 害群之马, doslova ‚kůň, který škodí stádu‘, nevyskytuje se v něm tudíž žádná barva.

Barvy a jejich odraz v jazyce jsou jedním z nejčastějších stavebních bloků metafor a dalších obrazných, tj. přenesených pojmenování (Jin 2001: 87). V každé kultuře se jim přiřazuje určitý přenesený význam, který se navíc může zásadně lišit. Vedle toho v sobě téměř vždy zahrnují nějaký symbolický význam,⁵ (tedy označují objekt v mimojazykové realitě), a jsou proto podstatným prostředkem pro vyjadřování a sdělování obsahu (Bogushevskaya 2015: 15–17). Také díky tomu se jedná o dlouhodobě zkoumanou problematiku, a to nejen z hlediska různých odvětví lingvistiky, na které se zaměřuji v této práci, ale i umění, antropologie, neurologie či například literatury.

⁵ *Symbol* zde chápu jako druh znaku, který je nositelem nějakého významu, slouží k dorozumívání a je dohodnutým způsobem asociován s objekty, které označuje (Guiraud 1971, v Nakonečný 2018).

2.1. Barvy a čínská kultura

Stejně jako v jiných kulturách, jsou barvy integrální součástí čínské společnosti již od starověku a v současné době zastávají významnou roli v jazyce, jako prostředky pro obrazná a symbolická pojmenování. Barvy byly v čínském prostředí, stejně jako například v evropských kulturách před objevem teorie vln, považovány za integrální součást předmětů, ne za abstraktní věci (tedy světelné vlny). Jinými slovy, jednalo se o konkrétní substance navázané přímo na materiál, který se danými barvami vyznačoval, a ze kterého je bylo obvykle možné získat a dále použít (jako například rtuť z cinabaritu) (Dusenbury 2015: 25). Proto jsou barvy často spojovány s konkrétními předměty, díky kterým je možné si je blíže představit, zařadit a ukotvit v jazyce.

Zmíněné vnímání barev jako integrálních součástí předmětů se odráží na řadě kulturních a historických představ, jednou z nich je například spojitost s rituálními předměty a obřady. V souvislosti s obřadními záležitostmi je třeba zmínit dichotomii mezi primárními barvami *zhèngsè* 正色 a sekundárními barvami *jiànsè* 间色.⁶ Tato kategorizace hrála významnou roli právě při užívání barev v souvislosti s rituálními taoistickými představami a ve společnosti obecně, zejména na počátku období Válčících států (474–221 př. n. l.). Byly to totiž pouze základní barvy, které byly považovány za hodnotné, a tudíž vhodné k rituálnímu užívání. Mimo to byly také ukazatelem společenského postavení a pouze stanovené odstíny se směly používat k předem určeným účelům, měly tedy vlastní symbolické užití⁷ (Dusenbury 2015: 11–23). Jsou to tedy hlavně primární barvy, které byly integrovány hluboko do symboliky kultury Číny a v současnosti jsou nositeli nejvíce přenesených a symbolických významů. Také proto jsem pro analytickou část práce zvolila dva zástupce právě této kategorie. Pro úplnost je však třeba podotknout, že ani sekundární barvy nejsou často bez symbolických významů, jak bude dále v práci uvedeno.

Barvy, jejich odraz v kultuře a symbolický význam je možné vysledovat i v čínské kosmologii. Součástí tradičního čínského korelativního myšlení je pět základních barev. Modrozelená *qīng*

⁶ Historické rozdělení primárních a sekundárních barev spočívalo především v tom, kolik substancí je třeba použít k dosažení daného odstínu. Pokud se jednalo o barvy, kterými se vyznačovaly přírodní materiály, tj. primární zdroje, jednalo se o primární barvy. Pokud se k nim musela přimíchat jakákoli jiná přísada, jednalo se již o barvy sekundární (Dusenbury 2015: 23). Jedná se o velmi podobné rozlišení, jaké použili Berlin a Kay ve své teorii barev.

⁷ Zde je dobré podotknout, že zástupci primárních a sekundárních barev se v rámci dynastií měnili, například fialová *zǐ* 紫 byla v období Válčících států (474–221 př. n. l.) považována za sekundární barvu, za dynastie Hàn 汉 (206 př. n. l. –221 n. l.) se zase řadila mezi ty primární (Dusenbury 2015: 11–13).

青,⁸ červená *hóng* 红, žlutá *huáng* 黄, bílá *bái* 白 a černá *hēi* 黑. Ty jsou propojeny s pěti činiteli, tzv. *wǔxíng* 五行, opakujícími se cyklickými procesy obdobně rozdělenými do pěti fází – dřevo, oheň, země, kov a voda, – které dávají základ korelativnímu myšlení a kosmologii. Vzhledem k jejich pojímání jako pěti fází nebo také časových úseků, jsou dále spojovány s ročními obdobími a se světovými stranami, červená značící jih a léto, bílá západ a podzim, modrozelená východ a jaro, černá sever a zimu a žlutá střed. *Wǔxíng* tedy mohou být chápány jako funkce k představě cyklického střídání (Cheng 2006: 242–243). Těmto pěti činitelům jsou připisovány uvedené jednotlivé primární barvy a jsou to právě ony, které mají v čínské kultuře nejvýznamnější symboliku.

Vnímání barev a jejich odraz v kultuře je spojen a reflektován v neposlední řadě i v jazyce. V předchozí kapitole byly zmíněny principy, na jejichž základě se definují fokální barvy, přičemž jedním z nich bylo pojmenovávání. Pojmenovávání obecně je problematickou záležitostí a vágnost a arbitrárnost (nejen) pojmů označujících barvy je značná.⁹ Je možné ji však do jisté míry odstranit tím, že barvy spojíme s prvky, které se jimi v reálném světě vyznačují. To lze představit i na čínském příkladě. Vedle barev, jejichž název se skládá z jednoho morfému, většinou korelujících s primárními barvami, jako je červená *hóng*, žlutá *huáng*, černá *hēi*, bílá *bái* apod., je možné se setkat se specifickými názvy pro barvy, jako je například ‚zelená jako hadí kůže‘ *shéipílǜ* 蛇皮綠 ‚zelená jako olej z fazolí‘ *dòuyóulǜ* 豆油綠, ‚žlutá jako pórek‘ *cōnghuáng* 葱黄 či ‚červená jako vlčí mák‘ *yúměirénhóng* 虞美人红. Tyto příklady sice napomáhají k utvoření asociací se skutečnými objekty, ukazují však také na to, že je těžké vědět, jakou barvu si pod názvem představit, nejsme-li obeznámeni s kulturním kontextem a reáliemi (Colla 2015: 77).

Skutečnost, že se symbolické významy barev s každou kulturou liší, byla již zmíněna, avšak je dobré podotknout i to, že odlišnosti mohou vyvstat v rámci jediné kultury. Dle výzkumu provedeného v Číně v roce 2008 se nejčastější rozdíly ve vnímání barev projevují mezigeneračně, na základě pohlaví a etnicity. Jedná se totiž vždy o sdílenou zkušenost, vnímání a obdobné kontextuální užívání dané skupiny, které dají vzniknout rozšířenějšímu fenoménu, což platí i o barvách (Mantua-Kommonen 2008).

⁸ Již zmíněná barva *qīng*, jejíž význam není zcela jasný a mění se dle užitých konotací. V rámci zachování konzistence však v této práci používám termín *modrozelená*.

⁹ Jazyk je obecně vesměs arbitrární záležitostí a tato arbitrárnost je patrná i u barev.

Dvě ze základních barev zastávajících v čínské kultuře významné místo budou na základě jejich symbolických významů a ze sémantického hlediska analyzovat v následující části práce.

3. Červená barva a její symbolika

Předmětem výzkumu se nejprve stane barva červená. Červená je univerzálně považována za jednu ze základních, primárních barev, a to jak z hlediska optiky, tj. vizuálního vnímání a kognitivního zpracování, tak i z hlediska jazykového. Řadí se mezi barvy teplé¹⁰ a je vnímána jako prototyp v centru barevnosti, tj. jako barva *par excellence*, opakem k bezbarvosti a nebarevnosti (Vaňková 2005: 201). Skutečnost, že je červená vnímána jako prototyp barevnosti a opak bezbarvosti, lze ilustrovat i z hlediska jazyka, a to na příkladu praslovanštiny, kde kořen *kras* pravděpodobně znamenal nejen krásu, ale také červeň, lesk, a dokonce barvu obecně. ‚Krásný‘ tedy znamenalo i ‚červený‘ či ‚barevný‘ (Rejzek 2001: 321). Co bylo červené, to bylo krásné, a tudíž co bylo barevné, bylo krásné. Z hlediska obecného jazykového poznání lze význam červené ilustrovat na základním výzkumu o barvách a teorii Berlina a Kaye (Berlin, Kay 1969), kde se uvádí, že se jedná o barvu, kterou rozeznává téměř každá kultura i jazykově, disponuje-li více termíny pro barvy než jen dvěma. Pokud má jazyk jen dva základní termíny pro barvy, jedná se o černou a bílou¹¹, pokud tři, jsou to černá, bílá a červená (Lakoff 1987: 38).

Jak již bylo zmíněno, pojmenování je v případě většiny primárních a často i sekundárních barev čistě arbitrární záležitostí. Ve většině případů se jedná o historickou souvislost dané barvy s prototypickým předmětem, který se jí vyznačuje. Mnoho jazyků proto odvozuje termín pro červenou od slova *krev* (King 2005: 239). Například anglický lexém *red* je zděděným slovem z protoindoevropského pojmu *reudh*, přičemž jedním z jeho možných významů byla právě krev (Harper 2024). Co se etymologie pojmenování červené v češtině týče, je poněkud odlišná. Dříve se barvily tkaniny červcem nachovým, tedy larvou tohoto druhu hmyzu. Tím docházelo k procesu „červení“ a tkanina byla potom *červená* (Vaňková 2005: 201).

S červenou barvou je spojena řada symbolických významů, přičemž různé kultury a jazyky, jak bude ilustrováno na příkladu čínštiny, jí na základě vlastního poznání přisuzují jiné. Existuje jich však několik, které jsou s červenou asociovány univerzálně, tedy napříč všemi kulturami.

¹⁰ Společně s bílou, žlutou a oranžovou, na rozdíl od barev studených.

¹¹ Přesnější pojmenování by bylo *teplá* (zahrnující bílou, žlutou, oranžovou a červenou) a *studená* (obsahující černou, modrou, zelenou a šedou).

3.1. Oheň a krev

Pravděpodobně nejčastěji jmenovaným, a tedy jedním ze základních symbolických významů červené, je život a s ním související teplo a energie. Teplo a energie se pojí s ohněm a krví, které je z hlediska lidské kognice možné vnímat jako prototypické předměty vyznačující se červenou barvou. S krví se asociují například zranění, krvácení či maso, s ohněm zase zažehnutí plamene, proces hoření, horkost, blesk a významné je také slunce (Vaňková 2005: 202). Krev je základním prvkem spojeným s lidským životem, zatímco s ohněm se člověk setkává přibližně už od paleolitu, jejich symbolické významy proto hrají významnou úlohu v různých kulturních návycích, náboženství či mytologii. Vytvoření asociace červené s ohněm a krví, tedy teplem a životem, lze opřít i o výše zmíněný fakt, že červená je vnímána jako opak k bezbarvosti, související s prázdnotou, která v lidském vnímání značí absenci života a tepla.

3.2. Varování

Dalším významným a napříč kulturami sdíleným přeneseným významem červené je význam varovný. Ten sice není až tak silně reflektován v jazyce, avšak je na místě jej uvést, jelikož červená barva značící potenciální nebezpečí silně působí na lidské smysly.

Schopnost vnímat červenou jako varovné znamení se lidé naučili pozorováním přírody, tj. zvířat a rostlin, a se zvířaty ji také sdílí. Jsou to právě jedovatá zvířata, která jsou často zvýrazněna červeně nebo žlutě, aby dala všem potenciálním predátorům na vědomí, že jsou nebezpečná, a že není záhodno pokoušet se je jakýmkoli způsobem ohrozit.¹² Skutečnost, že se v přírodě vyskytuje právě červená mající tuto roli, není náhodná. Jedná se totiž o barvu, která je nejvýraznější pro trichromatické vidění¹³ (King 2005: 237). Varovný význam červené se začal užívat i v moderním světě lidí, kdy červené značky symbolizují různé zákazy, varování a hlášení nebezpečí a často se dávají do kontrastu se zelenou.¹⁴ Ostatně i oheň a krev mohou sloužit jako varovné signály. Oba elementy nejenže symbolizují život a teplo, mohou také signalizovat zkázu či zranění.

3.3. Lidské emoce a fyzický stav

Červená je jednou z nejužěji spjatých barev s lidskou tělesnou podstatou, subjektivitou a citovostí. Jinými slovy, úzce souvisí s lidskými emocemi, jako je láska, vášně a sexualita, ale také například stud či agrese. Jsou to emoce a momentální fyzické rozpoložení, kvůli

¹² Zajímavé ale je, že ne pod vodou. Tam totiž červené spektrum proniká do velmi malé hloubky, do největší se naopak dostává modrá. Proto mnoho druhů mořských červů či jedovatých chobotnic volí právě modré zbarvení.

¹³ Vidění realizované třemi druhy čípků. Většina primátů vidí trichromaticky, většina saveců pak dichromaticky. Pro dichromatické vidění je nejvýznamnější barvou žlutá (Nassau 2024).

¹⁴ Na příkladě čínštiny uvidíme, že dvojice *červená – zelená* má odlišný, ne-li přímo opačný význam.

kterým se v okamžicích velkého emočního napětí nahrne energie v podobě červené krve do tváře a zapříčiní proměnu v zabarvení obličeje. Tuto skutečnost lze dobře ilustrovat právě na jazyce, kde dochází k reflexi převážně ve frazeologii. Uchylujeme se k popisu našeho fyziologického stavu pomocí metafor a říkáme, že jsme byli „rudí až po uši“, „vzpláli hněvem“ či „zahořeli ruměncem“¹⁵ (Vaňková 2005: 201–202). Červené zbarvení obličeje je tedy do velké míry ukazatelem lidských emocí, ale také celkového fyzického stavu. Za těchto okolností je možné hovořit o symbolickém významu červené barvy jakožto barvy krve a v souvislosti s ní narazit na jak pozitivní, tak i negativní konotace.

Co se pozitivních konotací červené barvy a tělesnosti týče, je často dáována do souvislosti se „zdravou barvou tváře“, a tudíž ukazatelem našeho tělesného zdraví. Je stavěna do protikladu k bezbarvosti, tj. bledosti, značící chorobu neboli nedobrá tělesný či duševní stav. Význam je většinou uveden frazeologicky a pro ilustraci uvedu příklad z češtiny, „mít tváře jako slabikáře“. Frazémy zahrnující metaforu červené barvy mohou popisovat také celkový fyzický stav osoby. Například „být jako růže“ odkazuje na celkový vzhled, nejen obličej, a to většinou dívky či mladé ženy. Barva zde symbolizuje nejen její zdraví, ale také mládí, svěžest a fyzickou krásu (Vaňková 2005: 201–202). Pozitivní konotace v souvislosti s tělesností a červenou odkazují tedy nejen na emoce a zdraví, ale i na krásu, popř. mládí. V návaznosti na tuto skutečnost je k červené možné přiřadit také emoce, jako je štěstí a radost.

Negativní¹⁶ konotace jsou naopak v souvislosti s červenou a tělesnými projevy asociovány s nekontrolovatelnými reakcemi na určitý podnět, ať už fyziologický či emoční. Nejčastěji se změna v zabarvení pleti obličeje přičítá emoci studu a zahanbení, milostných rozpaků či vzteku. Co se vzteku a agresivity týče, koreluje s výše uvedenou symbolikou červené jako barvy životní energie, síly a bojovnosti, v tomto případě se však řadí mezi negativní konotace, jedná se totiž o situaci, kdy jí je v jedinci nashromážděno příliš a ona tzv. „vybublá na povrch“ (Vaňková 2005: 208–209). Tyto skutečnosti je možné v českém jazyce ilustrovat na frazémeh jako „zrudnout jako krocán“, či jednoduchém „zrudnout hanbou“ či „vzplát hněvem“, v anglickém například na idiomu „to see red“, vidět rudě, tj. náhle se rozzuřit (Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus, 2024).

¹⁵ Je přitom zajímavé si uvědomit, že se jedná pouze o změnu barvy našeho obličeje, která je asociována s danou emoci, což, jak bude vidět dále, je reflektováno i v jiných jazycích, např. právě v čínštině (Ibid.).

¹⁶ Je otázkou, do jaké míry se jedná o skutečně negativní konotace v pravém slova smyslu, uvedené tělesné projevy jsou spíše *nežádoucí*, než že by byly negativní. V rámci zachování duality však budu užívat tohoto pojmu.

Irena Vaňková ve své kapitole o sémantice barev vznáší otázku, zdali je možné, aby lidé jiné barvy kůže, než je bílá, také podstoupili tento fyziologický proces zčervenání a reflektovali tuto skutečnost v metaforách v jazyce. Co se fyziologie týče, je tato problematika nad rámec vytyčeného tématu. Vzhledem k jazykovému pojmenování je to však právě čínština, jak bude ilustrováno níže, kde se hovoří o zčervenání obličeje v souvislosti s emocemi. Jedná se o přímou konotaci s červenou barvou, dalo by se tedy říct, že metaforický popis lidských emocí je jedním z univerzálních použití této barvy a prvním přeneseným významem reflektovaným v jazyce.

Symbolické významy červené lze tedy ve stručnosti shrnout do dvou základních pojmů, jimiž jsou oheň a krev. Od nich se dále odvíjí podpojmy, jako je život a aktivita a teplo a energie, dále význam varovný. Metafory spojené s červenou korelují nejčastěji s lidskými tělesnými stavy a jedná se na jedné straně o indikaci tělesného i duševního zdraví, mládí, fyzické krásy a přitažlivosti společně se svěžestí, optimismem, štěstím a radostí, na straně druhé studu či vzteku a agresivity, se kterými se také pojí energie, síla či aktivita.

Tento výčet symbolických významů červené barvy není zcela vyčerpávající, cílem však bylo představení alespoň těch několika, které jsou všeobecně považovány za stěžejní a které poslouží jako odrazový můstek k následujícímu představení červené barvy a její symboliky v rámci čínské kultury a jazyka.

4. Historie a vývoj červené v čínské kultuře a jazyce

Základním lexémem označujícím červenou barvu, který bude předmětem výzkumu této práce, je pojem *hóng* 紅 z moderní čínštiny. *Hóng* však není jediným slovem pro označení této barvy. V klasické čínštině¹⁷ bylo základním lexémem slovo *chì* 赤,¹⁸ které se zachovalo v dnešním jazyce v rámci tzv. „wenyanismů“, tedy slovní zásoby literárního jazyka vysokého stylu založeném na klasické čínštině. V procesu psaní práce se bylo třeba rozhodnout, jaký z pojmů podrobím sémantické analýze. Oba termíny jsou využívány v současné slovní zásobě a ačkoli není *chì* aktivně užívaným lexémem pro označení červené, kde byl nahrazen pojmem *hóng*, zastává v řadě lexémů a frazému místo slovotvorného morfému, není tedy možné jej opomenout. V práci se navíc zaměřuji na analýzu červené jako konceptu, ne pojmu, zahrnutý a podrobený zkoumání budou tedy oba termíny.

Pro úplnost je dobré zmínit, že slovo *chì* bylo užíváno nejen pro červenou, ale bylo nositelem i jiných významů. Pro tuto práci je však důležité to, že se dlouho jednalo o hlavní lexém označující červenou barvu, a že se vyskytoval mnohem častěji než současný *hóng*. Ten, jak je zmíněno výše, se v té době také používal, avšak jednalo se pouze o jeden z odstínů červené a znamenal spíše narůžovělou či světle červenou barvu (Wu 2022: 5, 10). *Hóng* jako morfém se navíc v klasické čínštině objevoval spíše jako součást kolokací s jinými sekundárními barvami.

V historii vývoje červené to bylo *chì*, které bylo řazeno k základním barvám pěti elementů. Jedná se tedy o jednu z primárních barev nesoucí významné symbolické významy už jen tím, že je začleněna do systému korelativní kosmologie. Znak, kterým bylo slovo zapisováno, je typu *huiyi* 会意 neboli „skládání významů“. ¹⁹ Skládá se ze dvou významových piktografických složek „člověk“ 大 a „ohněň“ 火, tedy „člověk nad ohněm“. V této podobě se vyskytl už jako součást nejstarších nápisů na věšebných kostech (Händiän 2024). Ačkoli je to z jazykového hlediska symboliky barvy irelevantní, implikuje i znak, pomocí kterého se barva zapisovala, přímou souvislost červené s ohněm. Samotná etymologie lexému *chì* je nejasná,

¹⁷ Jedná se o jazyk doby Válčících států.

¹⁸ Synonymním výrazem je *zhū* 朱, který se dle výzkumu vyskytoval přibližně stejně hojně, jako *chì* 赤 (Wu 2022: 4). Je záhodno uvést i to, že barva *chì* 赤 má pochopitelně i v klasické čínštině své odstíny, pro představu uvedu alespoň názvy těch nejčastějších. Jedná se o *dān* 丹, *hóng* 紅, *zhě* 赭 a *tóng* 銅 (Ibid.). Téměř každý odstín měl i svou vlastní symboliku. K jejich představení dojde v práci tehdy, jsou-li relevantní v současném jazyce, podrobné představení všech historických konotací by bylo nad rámec této práce.

¹⁹ Definujícím rysem znaků typu *huiyi* je spojení dvou nebo více významových prvků a absence prvku fonetického. Výsledné spojení naznačuje význam zapisovaného morfému.

jednou z možností je spojitost s tibeto-barmským termínem pro červenou (Schuessler 2006: 188).

Původ a etymologie slov označujících červenou barvu jsou odlišné od jejích následných symbolických významů. Ty je tedy třeba hledat nejprve mimo jazykovou realitu a nejlogičtější cestou je podívat se do historie a kultury, kde se postupně utvářely a až následně se začaly reflektovat v jazyce.

5. Symbolika červené v čínštině a čínské kultuře

Následující rozbor symbolických významů ve většině případů nebude rozlišovat mezi výše uvedeným historickým a současným názvoslovím ani různými odstíny červené. To neznamená, že by se jednalo o marginální problematiku, naopak, hlavně odstíny měly různá symbolická využití. Proto dojde k představení několika, které mají svůj specifický, kulturně relevantní význam, dále v práci.

Červená barva je v čínské kultuře, stejně jako v jiných kulturách, považována za barvu ohně, se kterým je také v rámci principu *wúxíng* spojována, dále barvu slunce, a čerstvé krve²⁰, přičemž se slunce a čerstvá krev dají považovat za symboly života. Slunce je jedním ze zdrojů života na zemi, přináší teplo a vitalitu, červená krev je zase sídlem duše, a navíc, podle mytologických představ, jakýkoli objekt pomazaný touto krví nabude zázračných schopností (Eberhard 2006: 44). Také díky tomu se jedná se o barvu, která byla v Číně již ve starověku považována za barvu implikující životodárné účinky. Tuto skutečnost lze ilustrovat na příkladu cinabaritu či červené křídly, které byly nacházeny na pohřebištích společně s pohřbenými těly. Cinabarit, v češtině známý jako rumělka, je minerál tradičně spojován s červenou barvou²¹ a je navíc v taoistické alchymii ingrediencí údajně zaručující dlouhověkost či nesmrtelnost (Ibid. 76).

Počátky užívání červené barvy lze datovat přibližně do doby neolitu, kde se setkáme s červeně pomalovanou keramikou, kameny a dalšími rituálními předměty, často ukládanými do hrobů společně s těly. Červená se objevuje také na nápisech na věšebných kostech, kde sloužila buď jako výplň vyrytých znaků či jako tekutina pro zápis. Bavíme-li se o výskytu červené v tomto období (konec 13. st. – 11. st. př. n. l.), jedná se právě o zmíněný materiál cinabarit, červený okr obsahující oxid železitý či realgar neboli rudní prach (Dusenbury 2015: 25–29).

²⁰ Na rozdíl od tmavé krve neboli barvy menstruační krve, která je považována za nečistou a kontakt s ní přináší nemoci a neštěstí (Eberhard 2006: 44).

²¹ V čínském slově pro cinabarit se setkáme s jedním ze specifických odstínů červené, *dān* 丹. Podrobněji o něm bude pojednáno níže.

Červená je spojována s jižní světovou stranou a je barvou léta. V létě se měly nosit červené šperky *chì yù* 赤玉 a červené oblečení *zhū yì* 朱衣 (Wu 2022: 23). Údajně je také spojována s dynastií Zhōu 周 (1050–256 př. n. l.), jejíž počátek se pojí se zjevením červeného havrana.²² Úředníci v tomto období měli červené šňapce na čepicích, vlajky byly červené a červeně odívání byli i koně či obětní zvířata²³ (Eberhard 2006: 305). Je to právě v době vlády této dynastie, kdy se červená začíná užívat v rámci označení společenského postavení.²⁴ Jednalo se o různé typy oblečení, doplňky, šperky či dary panovníkovi (Dusenbury 2015: 33–34).

Červená slouží také jako symbol „rudé vlády“, která je nejen v historii Číny symbolem pro revoluci a revoluční činy a je obecně považována za barvu socialismu. Důvodem pro to je původní asociace červené barvy s krví padlých v boji proti kapitalismu (Sawer 2007: 39–42). Za období Kulturní revoluce byli v Číně známí především tzv. Rudí gardisté, revoluční mládežnické hnutí či pojem „rudé slunce“, ke kterému byla přirovnávána Máo Zédōngova osoba. V současné Číně je červená symbolem spojeným s komunistickou vládou, vládními orgány či socialistickým duchem. Také například oficiální vlajka Čínské lidové republiky má červenou barvu.

Co se čínské opery a divadla týče, vystupují v něm postavy s barevně pomalovanými obličejí či maskami. Nejčastějšími barvami jsou bílá, žlutá, černá, fialová, zelená a právě červená. Na červeno namalovaný obličej značí upřímnost, poctivost a věrnost, pravděpodobně díky již ustanovenému vnímání červené jako pozitivní barvy (Colla 2015: 21). (Pekingská opera pochází z 18. století, jedná se tedy o relativně novodobou záležitost.) K dalšímu symbolickému užití těchto masek či barvení dochází při ztvárnění charakteristiky posvátných postav a božských vlastností. Červeně je často znázorňován bůh války Guāndì 关帝, slavní císaři či loajální a proslulí válečníci (Obuchová 2000: 28). Do červených či zelených šatů a s červenou pivoňkou je vyobrazován také jeden ze tří bohů *Sānxīng* 三星, konkrétně *Lù* 禄 božstvo vysokých úřadů a hojnosti (Ibid. 54–55). Ačkoli má toto božstvo původ v lidové tradici, do červené barvy je odíváno až od dob dynastie Míng 明 (1368–1644 n. l.), pozitivní konotace červené jsou mu tedy spíše přiřazeny, než že by u něj měly svůj původ.

²² Tuto informaci se však nepodařilo potvrdit, jedná se spíše o ahistorickou lidovou smyšlenku, která není historicky doložená.

²³ Například v dnešní době se na Tchaj-wanu za účelem obětí tvarují obrovské želvy z rýže, které jsou poté natírány na červeno (Eberhard 2006: 369).

²⁴ Právě zde se setkáme s největšími rozdíly v symbolice odstínů červené. O některých z nich pojednám dále v práci.

Symboliku červené zastávají i další z mytických božstev, konkrétně pět bohů štěstí, kteří jsou obvykle vyobrazováni jako pět mužů oblečených do červených úřednických rób. Všichni dohromady symbolizují štěstí, dlouhověkost, bohatství, hojnost a dobré postavení, ctnost a zdraví (Obuchová 2000: 155). S tím úzce souvisí i význam červené jako symbolu pro úspěch, štěstí a prosperitu. Dalším důvodem pozitivních konotací červené může být existence homofonního slova *hong* 宏, které znamená ‚obrovský‘, ‚velkolepý‘, či ‚nádherný‘, ‚skvostný‘, ‚skvělý‘ (Obuchová 2000: 28).²⁵

Posledním uvedeným příkladem významu červené barvy v čínské kultuře bude schopnost zahánět zlé duchy, což jen dále potvrzuje vnímání červené jako barvy pozitivní. Pro příklad je možné uvést symbolický význam červeného netopýra²⁶ značící příchod prosperity a dobrých časů, či symbol červeného kohouta, který při umístění na rakev slouží jako ochrana před démony nebo jako ochrana domu před požárem (Obuchová 2000: 28).

²⁵ V čínštině se vyskytuje velké množství homofon, tedy slov, která mezi sebou rozliší až písemný zápis. Dochází proto často k jakýmsi „výpůjčkám“ a přenášení významu za účelem propojení dvou zcela nesouvisejících slov.

²⁶ Zde lze ilustrovat přenos významu na základě homofonu. Netopýr se stejně jako štěstí řekne *fú*, jednou se však jedná o znak 蝠, podruhé o 福.

6. Analýza červené jako součásti jazyka podle čínského slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn*

Dle očekávání, dochází k reflexi výše uvedených četných symbolických významů červené barvy také v jazyce, a to v podobě lexémů, frazémů a rčení. V této části práce vyberu z výkladového slovníku moderní čínštiny *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* 现代汉语词典 veškerá hesla, která v sobě obsahují morfém *hóng* 红. Jelikož se jedná o významný, relativně stručný, a hlavně aktuální slovník současného jazyka, analyzovaná hesla jsou součástí aktuální slovní zásoby a jejich kompletní seznam je uveden v příloze práce. Význam drtivé většiny nich je kulturně podmíněn a vytvořen na základě přeneseného či symbolického významu morfému *hóng*, tudíž červené. Podle slovníků *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* se k němu váže šest základních významů.

1. ‚Barva čerstvé krve‘ *xiàng xiānxuě de yánsè* 像鲜血的颜色.
2. ‚Symbol červené látky značící šťastné události‘ *xiàngzhēng xǐqìng de hóng bù* 象征喜庆的红布.
3. ‚Symbol pro bezproblémovost, úspěch či významného nebo oblíbeného člověka‘ *xiàngzhēng shùnlì, chénggōng huò shòu rén zhòngshì, huānyíng* 象征顺利、成功或受人重视、欢迎.
4. ‚Symbol pro revoluční a politickou uvědomělost‘ *xiàngzhēng gé mìng huò zhèngzhì juéwù gāo* 象征革命或政治觉悟高.
5. ‚Dividenda‘ *hónglì* 红利.
6. *Hóng* jako příjmení.

Jak bylo zmíněno, materiál uvedený v příloze obsahuje veškeré pojmy, které jsem našla ve slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* a obsahují morfém či lexém *hóng* a také *chì*. České překlady pojmů jsou mé vlastní překlady slovníkových definic, které jsou v případě potřeby dále vysvětleny. Všechna hesla v práci rozčleňuji do deseti kategorií či podskupin, případně komentuji, podle toho, jaký přenesený a symbolický význam zastávají. Toto členění probíhá na základě mého vlastního uvážení a chápání významů slov, s přihlédnutím ke slovníkovým definicím a ke všem dosud zmíněným kulturním a historickým okolnostem týkajícím se červené a její symboliky. Sebraný materiál rozčlením do vícera kategorií, než je oněch šest

uvedených ve slovníku jako denotace hesla *hóng*, jelikož analyzuji symbolické, tedy kulturně podmíněné významy, které jsou z definice součástí mimojazykové reality, a tudíž je nenalezneme v tomto slovníku. Vytvořené skupiny jsou pouze jednou z možných kategorizací a mnoho hesel uvedených v jedné by bylo možné přeradit do jiné, avšak tak neučiním, jelikož tu mnou zvolenou považuji za klíčovou.

6.1. Červená, barva krve

Tato první kategorie (viz příloha 1) slouží pro vypořádání se s pojmy ze slovníku, ve kterých červená nezastává žádný symbolický či alespoň pro Čínu specifický význam, není tedy kategorií, která je pro tuto práci stěžejní. Zařadila jsem sem hesla, ve kterých morfém *hóng* zastává buď doslovný význam červené barvy jako fyziologického vjemu nebo přenesený význam, pojmenovávající danou věc na základě vnější podobnosti opět s červenou barvou. Jedná se o hesla, kde *hóng* figuruje buď jako lexém, či jako morfém. Jsou zde zahrnuty například vlastní názvy organizací, nemocí, zvířat či rostlin, dále také různé materiály a předměty, které se v čínské kultuře tradičně vyznačují červenou barvou, jejíž přítomnost však nemá nutně symbolické konotace. Pro ilustraci uvedu následující pojem, jehož význam jako celku je sice symbolický, ale slovo *hóng* v něm zastává doslovný význam červené barvy:

红灯区	<i>hóngdēngqū</i>	čtvrť červených luceren, zábavní čtvrť
-----	-------------------	--

Následující pojem je příklad přeneseného významu červené. Jak jsem již zmínila, v této kategorii se téměř nevyskytují pojmy, které by měly nějaký symbolický význam v čínské kultuře. Pokud ano, používaly se při určitých zvláštních příležitostech a za specifických okolností a hrály tak vlastní roli v kultuře, avšak ne nutně kvůli své barvě. Jedním z nich je i následující pojem *huāhóng*, což je rostlina, která se historicky dávala jako svatební dar.

花红	<i>huāhóng</i>	plané jablko
----	----------------	--------------

6.2. *Hóng* a *chì*

V úvodu kapitoly jsem zmiňovala, že pro označení fokální červené barvy existovalo dříve jiné slovo nežli *hóng* a tím je *chì*. *Chì* se řadilo mezi základní, primární barvy *zhèngsè* a mělo významnou roli v rituálních obřadech, zatímco *hóng* byla sekundární barva *jiànsè* a

v klasické čínštině znamenala spíše růžovou. *Hóng* později plně nahradila *chì* jako pojem označující fokální červenou.

V současném jazyce je *chì* pouze slovo tvorný morfém, stále ale má význam červené barvy. V sebraných materiálech použitých pro analytickou část této práce je k dohledání několik slov, která obsahují právě tento morfém. Přistupuji k němu stejně, jako kdyby šlo o morfém *hóng*, tj. nezamýšlím se nad tím, proč je použit právě *chì* a ne *hóng*. Ve slovníku se vyskytuje pouze jedno heslo, které se skládá z obou morfémů a jde čistě o označení červené barvy.

赤红	<i>chìhóng</i>	červená
----	----------------	---------

Lze tedy vidět, že lexém vzniklý z kombinace ‚červené‘ a ‚červené‘ tvoří stále ‚červenou‘ a odpovídá barvě *hóng*, stejně jako v klasické čínštině lexém *chìhóng* odpovídal primární barvě *chì* (Wu 2022: 11).

6.3. Odstíny červené a jejich symbolika

Tato kategorie (příloha 2) zahrnuje všechna slovníková hesla, která odkazují na nějaký z odstínů červené. Jak jsem předestřela v teoretické části práce, některé z nich zastávají významnou roli v kulturní symbolice a zasluhují si tak podrobnějšího komentáře. První barva, která má významný kulturně-historický význam, je rumělková.

朱红	<i>zhūhóng</i>	rumělková
----	----------------	-----------

Rumělková barva *zhū* se v klasických textech od období vlády dynastie Západního Zhōu (12. st. př. n. l.–771 př. n. l.) do období vlády dynastie Hàn považovala za synonymum k červené barvě *chì*, (Baxter 1987: 5, 14) avšak vhodnější by bylo považovat *chì* za nadřazený výraz a odstín *zhū*, mající své specifické symbolické využití, za jeho hyponymum (Wu 2022: 5).

Historické užívání rumělkové implikovalo vznešenost a bylo symbolem pro nejvyšší společenské postavení. Například chrániče kolen od zbroje mohly být rumělkové, pouze pokud patřily lenním knížatům či dokonce přímo synovi nebes (Dusenbury 2015: 34). Rumělková barva byla užívána také na zdech kolem císařského sídla a na sloupech či jiných objektech uvnitř těchto staveb. Také o císařských ediktech se tvrdilo, že byly psány „rumělkovým štětcem“, protože císař používal k psaní tekutinu tohoto odstínu a do rumělkové barvy byla namáčena i jeho osobní pečeť. Tento odstín červené měl rovněž značit upřímnost a čistotu úmyslů stejně jako velké schopnosti a literární nadání (Obuchová 2000: 28).

Dalším významným odstínem je *dānhóng*, kterou překládám také jako rumělkově červenou, avšak jedná se o jinou barvu, resp. odstín červené než předchozí *zhūhóng*.

丹红	<i>dānhóng</i>	červená, rumělkově červená
----	----------------	-------------------------------

Rumělková červeň *dān* 丹 byla získávána z jasně červeného a jedovatého nerostu s názvem cinabarit, v češtině známý jako rumělka, který byl jedním z hojně používaných minerálů ve staré Číně. Nejčastěji se používal jako barvivo pro různé rituální předměty, těla ukládaná do hrobů či nápisy na věštebných kostech. Za období dynastie Hân byly tímto odstínem malovány hlavně stěny v hrobech osob s významným společenským postavením (Dusenbury 2015: 29–30).

Z cinabaritu se navíc získávala rtuť, která byla významným kovem právě v taoistické alchymii. Důležitá byla díky své domnělé schopnosti transmutace, kdy se po uplynutí dvou seti let měla přeměnit na jiný z pěti základních kovů,²⁷ až se měla nakonec proměnit ve zlato (Obuchová 2000: 28). Věřilo se navíc, že díky schopnosti zakonzervovat zemřelá těla má cinabarit ochranné schopnosti. Nezřídka se tedy stávalo, že ho lidé pravidelně požívali jako „elixír nesmrtelnosti“ (Dusenbury 2015: 39).

Dalším odstínem červené nesoucí jistý symbolický význam je růžová *fěnhóng*, někdy také broskvová červeň *táohóng* či odstín meruňkové *xìnghóng*.

粉红	<i>fěnhóng</i>	růžová
桃红	<i>táohóng</i>	růžová, broskvová červeň
杏红	<i>xìnghóng</i>	meruňková růžová

Všechny tyto odstíny, kterým pro přehlednost dávám pracovní název „růžová“, symbolizují ženskou přelétavost a rozmarnost a jsou často spojovány s nemanželským pohlavním stykem. V posledním případě se nejčastěji užívá odstínu *xìnghóng*, který je symbolem pro vdanou ženu mající aféru s jiným mužem. Tento odstín odkazuje také k prostituci, přičemž v některých oblastech Číny nosily prostitutky růžové identifikační tabulky (Obuchová 2000: 28).

²⁷ Viz *wūxíng* v úvodu práce.

Posledním odstínem červené, který bude zmíněn díky svému kulturně podmíněnému symbolickému užívání, je sytá červená. Nejedná se však o odstín v pravém slova smyslu, jde spíše o expresivní slovo, které zvyšuje smyslovou naléhavost a v tomto případě zdůrazňuje sytost barvy.

红通通/红彤彤	<i>hóngtōngtōng/hóngtóngtóng</i>	sytá červená, rudá
---------	----------------------------------	--------------------

Rudá je obecně symbolem revoluce. Použití *hóngtóngtóng* v souvislosti s revolucí je možné ukázat i na jedné z mnoha propagandistických písní „Rudé slunce na nebi“ *Tiānshàng tàiyáng hóngtóngtóng* 天上太阳红彤彤, ve které je Máo Zédōng přirovnáván právě k rudému slunci. To však neznamená, že by se tato barva používala výhradně za účelem popisu revoluce, je to pouze jedno z jejích možných symbolických užití.

Všechny tyto uvedené odstíny červené barvy nesou v čínštině relativně stabilní symbolický význam, je tedy možné blíže je okomentovat. Nevylučuji, že ostatní odstíny také nevykazují určité symbolické významy, avšak ty buď nejsou tak významné, nebo nejsou sjednocené. Ve většině případů se však jedná čistě o pojmy, které pojmenovávají a modifikují červenou barvu skrze předmět, který je s ní nejčastěji spojován, jako například *méiguìhóng*, *ròuhóng*, *shuǐhóng*, či *xuèhóng*.

玫瑰红	<i>méiguìhóng</i>	růžová červená
肉红	<i>ròuhóng</i>	barva červeného masa
水红	<i>shuǐhóng</i>	třešňová červená
血红	<i>xuèhóng</i>	krvavě červená

6.4. Červená a emoce

Další kategorií je červená a její symbolický význam spojený s lidskými emocemi. V úvodní kapitole o červené barvě a její symbolice jsem poměrně podrobně představila, proč a jakou roli hraje metafora červené barvy v popisu lidských fyziologických stavů a emocí. Bylo zmíněno, že se jedná o barvu, která je úzce propojena s lidskými emocemi jako je láska, vášně a sexualita, ale také například stud či agrese. Důvodem k vytvoření této asociace jsou tělesné příznaky, které se projeví, zažíváme-li tyto stavy, tj. zbarvení do červena způsobené nahrnutím krve do obličeje. Dále jsem zmiňovala, že je červená často dávána do souvislosti se

„zdravou barvou tváře“, a tudíž ukazatelem našeho fyzického stavu, a to nejen zdraví a svěžesti, ale také mládí a fyzické krásy. Příklady byly uvedeny na anglických a českých frazémeh a v této podkapitole budu jev ilustrovat na čínštině.

První podskupinu budou tvořit lexémy a frazémy vyjadřující zčervenání v obličeji, které se nepojí s žádnou emocií, či to přinejmenším ve slovníku není specifikováno, a záleží na kontextu užití. Přítomnost červené by tedy mohla implikovat zdravý fyzický a psychický stav popisované osoby či zčervenání způsobené chemickými procesy jinými než emočními (tedy například působením alkoholu). Častým jevem je skutečnost, že tyto pojmy mají vícero významů, které jsou v tabulce také uvedeny. Většinou se jedná o prvotní významy, které byly metaforicky přeneseny a používají se k popisu lidí. U nich je většinou možné spatřit logickou souvislost, proč k přenesení významů došlo. Příklady jsou následující pojmy:

绯红	<i>fēihóng</i>	zčervenálý (obloha, tváře)
红扑扑	<i>hóngpūpū</i>	zčervenat, zbrunátnět, (např. po pití alkoholu)
红云	<i>hóngyún</i>	dosl. červené mraky (tradičně kolem příbytků nesmrtelných); ruměnc (např. po pití alkoholu)
潮红	<i>cháohóng</i>	zčervenat, zrudnout

Mezi těmito pojmy označující zčervenání v obličeji je k nalezení také jeden, který má vedle přeneseného i symbolický význam značící, že člověk se začervenálými tvářemi či ‚obličejem zářícím červení‘ je zdravý a šťastný.

红光满面 / 满面红光	<i>hóngguāng mǎnmiàn/ mǎnmiàn hóngguāng</i>	mít tváře jako slabikáře – být zdravý a šťastný
-------------	---	---

Do druhé podskupiny patří již zmíněné emoce, jako je stud, hanba či vztek a agrese. Ty jsou poté v souvislosti s červenou barvou a tělesnými projevy asociovány s nekontrolovatelnými

reakcemi na určitý podnět, ať už fyziologický či emoční. Stejně jako v češtině „začervenat se“ je i v čínštině základním pojmem pro vyjádření emoce pojem s doslovným překladem „červený obličej“.

脸红	<i>liǎnhóng</i>	zčervenat hanbou, studem či vztekem
----	-----------------	-------------------------------------

V návaznosti na pojem *liǎnhóng* bych zde ráda upoutala pozornost k následující dvojici:

红脸	<i>hóngliǎn</i>	zčervenat, zrudnout vzteky či studem; hádat se
脸红	<i>liǎnhóng</i>	zčervenat hanbou, studem či vztekem

Jedná se o lexémy, ve kterých došlo pouze k prohození pořadí morfémů, které doslova znamenají ‚červený‘ a ‚obličej‘ (*liǎn*). do jisté míry však tato změna zásadně mění jejich význam. Jeden z nich dle denotace ve slovníku značí pouze emoci studu a vzteku, druhý i zcela odlišné slovo, tedy sloveso ‚hádat se, být naštvaný‘.

Dalšími lexémy asociovanými s emocemi jsou:

飞红	<i>fēihóng</i>	barva obličeje při studu, tj. zrudnout hanbou
红晕	<i>hóngyùn</i>	červenat se, zrudnout vzteky
脸红	<i>liǎnhóng</i>	zčervenat hanbou či studem
通红	<i>tōnghóng</i>	zčervenat (studem či zimou); červeně vzplanout (obloha)

Jak je tedy možné vidět na těchto příkladech z čínštiny, všechny mají přímý odkaz k červené barvě a zároveň přenesený význam k lidským emocím či fyzickému stavu. Tím se na dalším

jazyce a kultuře potvrzuje předpokládaná univerzalita fenoménu červené jako metafory popisující fyziologické stavy lidí.

6.5. Červená jako symbol šťastných událostí

V kulturně-historickém úvodu kapitoly zmiňuji použití červené barvy v souvislosti se šťastnými a příznivými událostmi a v této ukážu odraz tohoto symbolického významu v jazyce. Jsou zde zařazeny lexémy a frazémy přivolávající či poukazující na štěstí, radost a blahobyt a hesla odkazující ke šťastným událostem. Důvody pro vytvoření asociace červené se šťastnými událostmi uvádím v úvodní kapitole, přičemž se ve většině případů jedná o historickou a kulturní podmíněnost.

Z pojmů přiřazených do této kategorie (viz příloha 4) vyplývá, že červená je hojně užívanou barvou v záležitosti svateb. Spojení červené barvy s družbami je patrné také z řady lidových pověr. V jedné se praví, že Yuelao 月老, božstvo lásky a manželství, ovazuje zázračnou červenou šňůrkou nohy novorozenců chlapců a dívek, kteří jsou poté k sobě v čase vdavků vábeni, shledají se a vezmou se (Eberhard 2006: 219). Dalším příkladem může být tradice vybírání manželů z jižní Číny, kde dívky připravené na vdavky shazovaly kuličky z peří či červeného materiálu z balkonů dolů a ti nápadníci, kteří je zachytili, se stali jejich muži (Ibid. 25).

Za povšimnutí stojí lexém *hóngdàn*, který označuje dar dávaný ku příležitosti šťastných událostí. Na červeno namalovaná vejce se tradičně rozdávala příbuzným a přátelům na oslavu narození potomka či ku příležitosti oslav Nového roku (Ibid. 107).

红蛋	<i>Hóngdàn</i>	Slepičí vejce obarvené na červeno
----	----------------	-----------------------------------

Také ze zbylých pojmů uvedených v příloze je jasné, že symbolika červené barvy jako barvy spojené s pozitivními událostmi a její reflexe v jazyce je běžnou a rozsáhlou tradicí a jednou z prvních asociací, kterou si lidé hovořící čínsky ve spojitosti s ní vybaví.

6.6. Symbol popularity

V příloze 5 jsou uvedeny veškeré pojmy dohledatelné ve slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn*, které jsem na základě jejich významu zařadila do skupiny slov symbolizujících úspěch, uznání či popularitu. Jak je uvedeno na počátku kapitoly, jedná se o jednu ze základních denotací slovníkového hesla *hóng*, tj. jeden ze základních významů tohoto slova. V tabulce uvedené lexémy a frazémy potvrzují a ilustrují tento význam, většina z nich značí nabytí

popularity u lidí ve společenské sféře, implikující pozitivní konotace, tj. dosáhnutí popularity schopnostmi, a ne díky tomu, že by bylo provedeno něco nezákonného.²⁸ Ve většině případů se tento význam používá při popisu celebrit z oblasti kultury, a to hlavně populární, což lze ilustrovat na pojmech jako je *hóngjué*, *hónggrén* nebo *hóngxīng*.

红角	<i>hóngjué</i>	oblíbený herec
红人	<i>hónggrén</i>	celebrita; osoba, která má ve společnosti významnou pozici či je oblíbená u vlivných lidí
红星	<i>hóngxīng</i>	dosl. „červená hvězda“; populární a oblíbený člověk

V českém, anglickém i čínském jazyce se setkáme s označením populárního a známého člověka jako s „hvězdou“. Je to kvůli tomu, že se jedná o kalk z angličtiny. Aby však bylo jasné, že se jedná o známost v oblasti kultury, nachází se v čínštině ve spojení s morfémem *hóng*, jedná se tedy o příklad červené nesoucí význam popularity.

Posledním uvedeným příkladem je lexém používaný k popisu průběhu událostí a ačkoli nesouvisí přímo s kulturní popularitou, je možné jej, alespoň podle mě, zařadit do této kategorie.

红火/火红	<i>hónghuo/huǒhóng</i>	prosperující; živé; energické; radostné
-------	------------------------	---

Toto heslo má přímou souvislost s kladným vnímáním věcí, a tedy i červené barvy. Jedná se o přídavné jméno či příslovce, které nejčastěji popisuje průběh společenských událostí, oslav či i delších časových úseků, jako jsou například běžné dny. Používá se také k popisu prosperujícího stavu obchodu. Jedná se navíc o kombinaci dvou morfémů, přičemž *hóng*, jak je již známo, znamená červenou a *huǒ* znamená oheň. Důvod pro výskyt prvku ohně je z uvedených překladů možné přičíst symbolickému významu ohně, konkrétně živelnosti a energie.

²⁸ Bylo-li by to takto použito v mluvě, jednalo by se spíše o ironická vyjádření.

6.7. Symbol revoluce a komunismu

Červená, ačkoliv zde spíše „rudá“ či ještě lépe „rudá hvězda“ je mezinárodním symbolem pro socialismus a komunismus. Ani v čínštině tomu není jinak, dle slovníku je *hóng* ‚symbol pro revoluční a politickou uvědomělost‘. Historie vzniku asociace červené s revolucí se pojí s obdobím Velké francouzské revoluce, kdy ji měli ve znaku Jakobíni, kteří tím prokazovali oddanost a ochotu zemřít za své vytyčené revoluční cíle. Rudá se poté stala univerzální barvou revoluce, v současné době nejčastěji asociovanou s revolucí proletářskou, kde symbolizuje krev dělníků padlých v boji proti kapitalismu (Priestland 2009: 12–14).

Jelikož je Čína zemí, která má jak historickou, tak i současnou socialistickou a komunistickou zkušenost, vyskytuje se symbolika červené jako barvy spojené s těmito ideály velmi hojně. Známa je revoluční komunistická píseň „Východ je rudý“ *Dōngfāng hóng* 东方红 či slovní spojení „Čína je rudá“ *Zhōngguó hóng* 中国红 odkazující k revoluční historii země (中国红, Bǎidù.bǎikē 2024). V příloze 6 lze ze seznamu vyčíst, že je červená přítomna na mnoha symbolech současné Čínské lidové republiky, např. červená oficiální státní vlajka, jejíž doslovný překlad je ‚červená vlajka s pěti hvězdami‘.

五星红旗	<i>wǔxīng hóngqí</i>	oficiální vlajka ČLR
------	----------------------	----------------------

Dalšími pojmy mající původ v historii země, konkrétně událostech 20. století jsou v příloze uvedeny:

红区	<i>hóngqū</i>	základny Komunistické strany Číny za občanské války
老红军	<i>lǎohóngjūn</i>	veterán Dlouhého pochodu
中国工农红军	<i>zhōngguó gōng nóng hóngjūn</i>	čínská dělnicko-rolnická rudá armáda

Následující dva lexémy stojí také za podrobnější komentář.

红心	<i>hóngxīn</i>	dosl. rudé srdce, symbol pro oddanost proletářské revoluci
----	----------------	--

红专	<i>hóngzhuān</i>	odborník oddaný myšlenkám revoluce a KS Číny
----	------------------	--

Oba se používají v souvislosti s charakteristikou osob, které jsou velmi oddané revoluci a socialistickému revolučnímu smýšlení a mají o záležitostech s nimi spojených vysoké povědomí. Druhý uvedený lexém je zkratkou pro *yòuhóngyòuzhuān* 又红又专, znamenající to stejné jako *hóngzhuān*, a tedy ‚odborník oddaný myšlenkám revoluce‘.²⁹

Lze tedy vidět, že červená barva je dodnes navázána na mnoho pojmů odkazujících k socialistické a komunistické politické ideologii a terminologii. Pro úplnost je však třeba zdůraznit, že tento symbolický význam červené je importem ze západu, v případě Číny z bývalého Sovětského svazu, nejedná se tedy o původní čínský kulturně podmíněný symbolický význam této barvy.

6.8. Červená jako symbol pro zisk

Jak říká poslední uvedená denotace slovníkového hesla *hóng*, souvisí jeho význam s finančním ziskem. V příloze 7 jsou k nahlédnutí slova a slovní spojení týkající se finančních premií, bonusů a dividend. Zde stojí za to rozvést dříve v práci zmíněnou skutečnost, že červená má v případě popisu cen akcií opačný význam, než například v češtině či anglofonních zemích. Jedná se totiž o barvu, kterou se značí jejich rostoucí ceny, na rozdíl od zelených čísel, která značí pokles. V jiných zemích tomu je obvykle naopak, zelená značí růst a červená pokles. To je možné ilustrovat na dvou následujících pojmech.

红盘	<i>hóngpán</i>	rostoucí ceny akcií zobrazené červenými čísly na displeji burzy
飘红	<i>piāohóng</i>	rychle rostoucí trh s akciemi

Posledním pojmem této kategorie, který si zaslouží bližšího komentáře, je *hóngbāo*.

红包	<i>hóngbāo</i>	červená obálka s penězi
----	----------------	-------------------------

²⁹ Vazba 又... 又... ve volném překladu znamená ‚jak... tak...‘.

Červená obálka *hóngbāo* se tradičně daruje či vyměňuje při příležitosti všemožných oslav a setkání. Chceme-li někomu poděkovat či ho obdarovat, popřát mu apod., věnujeme mu červenou obálku, v čínštině *sòng hóngbāo* 送红包, doslova ‚poslat červenou obálku‘. Proces vyměňování těchto obálek je navíc poměrně složitou záležitostí, pojí se s ním totiž řada pravidel, která určují například to, v jakém pořadí budou obálky předávány, tj. kdo předává první a kdo první dostává či jaký obnos by v nich měl být obsažen.³⁰

Na základě všech v příloze uvedených pojmů je zřetelné, že se všechny určitým způsobem vztahují k problematice spjaté s financemi a ziskem, a že je to právě morfém *hóng*, který funguje jako jednotící prvek.

6.9. Červená a ženská krása

Červená je také barvou, kterou je možné asociovat s ženstvím a ženskou krásou. Tuto kategorii jsem vytvořila díky souvislosti ženství s krví a životem, a také díky spojitosti červené s již zmíněným fyzickým vzhledem osob, což je možné ilustrovat např. na českém frazému „být jako růže“, který odkazuje na celkový vzhled, a to většinou dívek či mladých žen. Červená zde symbolizuje jejich mládí, svěžest a fyzickou krásu. Ačkoli jsem v prameni práce našla pouze tři pojmy, jedná se tedy o velmi úzkou kategorii, s tímto symbolickým významem červené se setkáme ve vícero případech i mimo slovník *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn*, neměla by tedy dle mého názoru být opomenuta.

V čínštině se význam červené pojí s frazémou popisujícími ideál ženské krásy, například červená ústa³¹ a bílé zuby *chībái chúnghóng* 齿白唇红. Když se hovoří o dívkách, které nosí červené sukně a zelené punčocháče, mají se na mysli dívky velmi mladé (Eberhard 2006: 306). O dívkách, které jsou červené jako broskve se říká, že jsou připraveny na lásku, a zvykem bylo také kreslit si na tvář červenou tečku, která měla sloužit jako znaménko krásy (Ibid.). Dalšími příklady může být například květ červeného lotosu, který byl symbolem pro ženské pohlavní orgány³² a červený lotos *hónglián* 红莲 byl i název pro kurtizány (Ibid. 204).

V příloze 8 jsou uvedeny pojmy, které jsem se na základě jejich významu rozhodla zařadit do kategorie červené symbolizující ženskost. Zajímavý z hlediska svého původu i následných konotací je tento pojem:

³⁰ Existují dokonce různé taháky, které člověku napoví, jaký obnos a při jaké příležitosti do obálky uložit. <https://www.cw.com.tw/article/5119786>

³¹ Na Tchaj-wanu se údajně tradičně ke konci roku konzumuje lílek, který má způsobit, že se rty obarví na červeno (Eberhard 2005: 20).

³² Stonek lotosu značil mužské.

红娘	<i>hóngniáng</i>	dosl. červená dívka; děvečka; dohazovač
----	------------------	--

Jeho původ je možné najít v díle Wáng shífūa 王实甫 (1260–1307 n. l.) *Romance o západní komnatě Xīxiāngjì* 西厢记, kde odkazoval k děvečce a služebnici hlavní ženské postavy. Mimo to, že se o svou paní starala, dopomohla vytvoření romantického vztahu mezi ní a hlavní mužskou postavou. Odtud pochází význam *hóngniáng* používaný pro ty, kteří usilují o to, aby se pravé lásce dostalo naplnění.

6.10. Červená a negativní konotace

Kategorie zahrnující pojmy s negativními konotacemi se může zdát jako velmi překvapivá, jelikož jsem v práci do této chvíle pracovala s tvrzením, že červená má v čínštině konotace pozitivní. Pravdou také je, že by se každý z uvedených pojmů dal přiřadit i do jiné skupiny. Důvodem pro její uvedení je však nutnost ilustrovat a představit čtenáři skutečnost, že červená se v čínské kultuře a jazyce nemusí asociovat pouze s kladnými a šťastnými významy, může popisovat i nežádoucí či přímo záporné věci. Ačkoli jsem v prameni našla pouze tři pojmy, které v této kategorii uvádím, existuje mnoho dalších lexémů a frazémů, které by do ní mohly spadat. Jedná se například o frazém znamenající ‚jít na popraviště a být zastřelen‘ *chūhóngchāi* 出红差 či rčení ‚červený obličej, krátký život‘ *hóngyán bómìng* 红颜薄命, odkazující ke špatným osudům krásných žen. Mimo to by se sem dalo zařadit navíc i několik pojmů uvedených v kategorii o lidských emocích, například lexémy pojící se s emocí agrese.

První z analyzovaných pojmů uvedených v prameni je *hóngyǎn*.

红眼	<i>hóngyǎn</i>	být rozrušený či iritovaný; zánět spojivek
----	----------------	---

Ten v doslovném překladu znamená „červené oči“ a mimo to, že označuje zánět spojivek, také metaforicky implikuje emoci iritace, rozrušení a žárlivosti. V českém prostředí se například setkáme se slovním spojením „krví podlité oči“, které mohou mimo jiné značit špatný zdravotní stav, což potvrzuje hypotézu, že červené oči mohou mít i negativní konotace. Červené oči má v čínském prostředí také například bůh nevěstince (Eberhard 2006: 114).

Červené oči a zánět spojivek jsou ve slovníku uvedeny ještě jednou, a to ve formě, kdy k nim je přidán morfém znamenající ‚nemoc‘ *bìng* 病, doslovný překlad je tedy ‚nemoc červených očí‘. Pokud se o někom řekne, že má nemoc červených očí, znamená to, že je buď postižen zánětem spojivek či je velmi žárlivý.

红眼病	<i>hóngyǎnbìng</i>	zánět spojivek; závidět jiným či být žárlivý
-----	--------------------	--

Do této kategorie červené spojené s negativními konotacemi jsem se rozhodla zařadit i symboliku varovnou. Výše v práci již bylo zmíněno, že se jedná o jeden z univerzálních symbolických významů této barvy, a je tomu tak i v čínštině. Konkrétně zde uvádím slova související s monetárním ziskem, účetnictvím či finanční situací, ve kterých červená značí deficit, má tedy funkci varování před něčím negativním či nežádoucím.

赤字	<i>chìzì</i>	deficit
财政赤字	<i>cáizhèng chìzì</i>	finanční deficit, v účetnictví se často značí červeně
预算赤字	<i>yùsuàn chìzì</i>	rozpočtový deficit

Bližší komentář si zaslouží také následující pojem, který je uvedený i v kategorii červené jako symbolu pro popularitu. Jedná se o pojem *dàhóng*, který nejenže znamená velký úspěch, ale má vedle toho také význam smutečního obleku.

大红	<i>dàhóng</i>	velký úspěch; smuteční oblek
----	---------------	------------------------------

Jedná se o jeden z pěti tradičních smutečních oděvů, přičemž každý značil určitý stupeň smutku. *Dàhóng*, známější pod pojmem *dàgōng* 大功 zastával třetí stupeň a byl nošen sestřenicemi a bratřenci a tetami a strýci zemřelé osoby (大功, Bǎidù.bǎikē 2024).³³ Zde je vidět velký protimluv, jelikož červená je tradičně spojována se šťastnými událostmi a se svatbami.

³³ Bohužel se mi nepodařilo dohledat důvod použití 红. Jeden z možných důvodů je podoba mezi 红 a 功, mohlo tedy díky tomu dojít k záměně.

6.11. Sporné pojmy

Veškeré pojmy obsahující morfém *hóng*, které se dají dohledat v čínském slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn*, byly zařazeny do některé z výše uvedených kategorií. Existuje však malý počet dalších, které dle mého názoru nespádají ani do jedné z vyčleněných skupin. Navíc odkazují k natolik specifickým věcem, že se málokdy najdou další slova, která by se k nim mohla přidat a utvořila tak společně vlastní kategorii. Budou tedy uvedeny a okomentovány zde.

Prvním takovým pojmem je oficiální pojem značící výzkum týkající se klasického čínského románu *Sen v červeném domě Hónglóumèng* 红楼梦.

红学	<i>hóngxué</i>	vědecká disciplína zabývající se románem Sen v červeném domě
----	----------------	--

Tento román je natolik známým dílem, ke kterému bylo vytvořeno mnoho analýz a komentářů, že si i lidé, kteří se jím zabývají, vysloužili vlastní název *hóngxuéjiā* 红学家. Morfém *xué* by se dal volně přeložit jako ‚-logie‘ a morfém *jiā* značí osobu, která je velmi znalá nějakého oboru. Spojení *xuéjiā* tedy znamená ‚-log‘.

Také pojem *hóngchén*, doslova ‚rudý prach‘ se nehodí zařadit do žádné z jiných kategorií.

红尘	<i>hóngchén</i>	svět lidí
----	-----------------	-----------

Tento pojem se poprvé objevil v básni čínského historika a básníka Bān gù 班固 (32–92 n. l.) s názvem Popisná báseň o západním hlavním městě *Xīdūfù* 西都赋. V básni *hóngchén* odkazuje na prach na cestách navezený koňmi a kočáry a slouží jako metafora pro cestu ke slávě a bohatství (红尘, Bǎidù.bǎikē 2024). V současném jazyce se používá k označení světského světa lidí či rušného místa a často podrobněji symbolizuje marné přizemní pídění lidí v tomto iluzorním světě žijících. Ve slovníku se uvádí jako příklad nejčastější slovní spojení ‚prohlédnout skrz iluzi hmotného světa‘ *kànpò hóngchén* 看破红尘.

Komentář si zaslouží také následující lexém.

红线	<i>hóngxiàn</i>	dosl. červená linie;
----	-----------------	----------------------

		území se zákazem vstupu; konzistentně správná myšlenka či teorie
--	--	--

Lexém *hóngxiàn* má dva významy. Jedním je označení území se zákazem vstupu, což je důkazem toho, že i v čínštině je červená symbolem značícím zákaz, varování či nebezpečí. Druhým významem uvedeným ve slovníku, je *hóngxiàn* jako symbol pro ‚konzistentně správnou ústřední myšlenku či teorii‘. V obou případech se však jedná o výpůjčky z anglického jazyka.

Následující pojem doslova znamená ‚hrát roli červeného obličeje‘.

唱红脸	<i>chàng hóngliǎn</i>	zastávat kladnou roli
-----	-----------------------	-----------------------

Význam tohoto frazému pochází z klasické čínské opery, kde herci s červeně pomalovanými obličeji či maskami znázorňovali kladné postavy. V přeneseném významu se tohoto slovního spojení používá v situacích, kdy člověk při řešení různých konfliktů zastává kladnou, milou a přátelskou roli. Opakem k tomu je frazém *chàng bái liǎn* 唱白脸, který bude podrobněji představen v další kapitole, kdy je místo červené barvy použita barva bílá. Oba pojmy by se daly chápat jako ‚hodný a zlý policajt‘.

Posledním pojmem, který se nehodí zařadit do jiné kategorie, u kterého je však souvislost se symbolikou červené také poměrně dobře zřetelná, je čínský výraz pro šperky.

红货	<i>hóng huò</i>	šperky; cenné zboží
----	-----------------	---------------------

Hóng huò je historickým označením pro drahé kameny a podobné cenné předměty. Symbol červené by zde tedy mohl značit jistou úroveň luxusu. Dalším možným důvodem je skutečnost, že většina z těchto šperků byla vyráběna z nefritu, který byl jedním z nejčastěji používaných materiálů právě pro výrobu dekorativních předmětů. Jedním z mnoha možných, avšak spíše výjimečných zbarvení tohoto kamene byla právě červená. Nejčastější se jednalo o zelenou a bílou, a proto je pravděpodobnější, že morfém *hóng* zde slouží jako symbol přepychu.

V této kapitole došlo k představení deseti kategorií různých symbolických významů spojených s červenou barvou. Jednalo se o symboliku významnou pro současnou Čínu a čínskou kulturu, která však ne vždy měla původ právě zde. Výjimkou byla první kategorie, která pokud zahrnovala přenesené významy, jednalo se o obecně vnímané a importované symboly, které nejsou pro čínské prostředí nijak zvlášť významné. V následující kapitole dojde k obdobnému představení symbolických významů spojených s bílou barvou, přičemž se však opět nejprve zaměřím na představení obecných symbolických a přenesených významů spojených s bílou barvou, po kterém bude následovat druhá analytická část.

7. Bílá barva a její symbolika

Stejně jako byla v předchozí kapitole představena červená barva, představím v této analýze symbolických významů bílé. Volba této barvy jako druhé a poslední, která bude v této práci podrobena analýze, není náhodná. Stejně jako červená totiž zastává v čínské kultuře významnou pozici a je na ní navázáno mnoho symbolických významů.

Spolu s černou se, dle již výše zmíněné studie Berlina a Kaye, jedná o pojem, který funguje jako jeden ze dvou základních termínů pro označení barev. Jinými slovy, má-li nějaký jazyk jen dva základní termíny pro barvy, jedná se o černou a bílou, konkrétně světlou a tmavou³⁴ (Lakoff 1987: 37–38). Specifikum bílé barvy je navíc to, že se z fyzikálního hlediska nedá považovat za barvu v pravém slova smyslu. Je to kvůli tomu, že (společně s černou) nemá pravidelnou a ustálenou vlnovou délku. V obou případech tedy hovoříme o achromatických barvách (Kelley 2023). To koreluje se zmíněnou teorií vnímání barev dle Berlina a Kaye a funguje to tak ostatně i z hlediska fyziky. Z fyzikálního hlediska dokáže totiž lidské oko registrovat bílou pouze tehdy, zkombinují-li se všechny vlnové délky světla dohromady. Jeví-li se nám tedy něco jako bílé, znamená to, že povrch předmětu odráží a naše oko současně reaguje na všechny vlnové délky zároveň a oční čípky přijímají nejvíce světla (Hogeback 2016). Dává-li se tedy bílá do spojitosti se světlem či slouží-li přímo jako jeho metafora, je tomu tak z pochopitelných důvodů, souvislost je totiž patrná již na základě primárních fyzikálních vlastností. Podíváme-li se na dvojici *černá – bílá*, zjistíme, že primárně byly spíše než jako barvy nahlíženy jako znázornění světla a tmy (Petru 2006: 203).

7.1. Bílá jako symbol světla a čistoty

Bílá a její použití jako symbol světla a jasu je reflektována i v jazyce. V češtině i například angličtině nalézáme původ „bílé“ v pojmech „světlý, zářivý“, který se postupně vyvinul z indoevropského kořene **bhel-/*bhol-* (Rejzek 2001: 76) a obdobně ze staroangličtiny „bright, radiant; clear, fair“, z protogermánského **hweit-* (Online Etymology Dictionary 2024).

Světlo, je-li chápáno jako opak tmy, je z našeho pohledu vnímáno kladně a pojí se k němu řada pozitivních konotací. To samé pak platí i o bílé barvě. Obojí je vnímáno jako symbol naděje, nezkaženosti a nevinnosti. Důvod k vytvoření této souvislosti je patrný už představíme-li si bílou barvu jako opak k černé. Pokud asociujeme s černou negativní skutečnosti, primárně tedy temnotu, vstoupí-li na scénu její opak, bílá, je lehké nabýt dojmu, že je to ona, která temnotu „rozzáří“ a obrátí stav věcí „k lepšímu“. Co do původu, nabízí se

³⁴ Bílá je pak v tomto případě zástupcem teplých barev, tedy bílé, žluté, oranžové a červené.

zde čistě biologická souvislost. Noc, tedy tma, jako doba, kdy se lidé ve strachu před predátory tísnil u ohňů a vyčkávali rána, kdy opět uvidí a budou v bezpečí. Dalšími pozitivními konotacemi bílé vnímané jako barvy světla mohou být vlastnosti jako je pravda a upřímnost či znovuzrození a čistota. Představíme-li si jejich protiklady, jsou to opět vlastnosti připisované černé a temnotě. Toto symbolického vnímání bílé je pravděpodobně výsledkem křesťanské akulturace a jak objasním v práci, téměř vůbec neodpovídají tradičnímu čínskému vnímání.

Z evropského pohledu je bílá jako barva světla, tudíž barva nezkažená, také barvou čistoty. Zašpiní-li se něco bílého, již to viditelně není čisté, naopak, předmět se stane poskvrněným a do jisté míry i zkaženým. Dojde-li tedy k znečištění čistého bílého předmětu, dojde s tím zároveň k jeho znehodnocení (Sherman 2009: 1019). Tato asociace byla primárně vytvořena v souvislosti s fyzickými, hmatatelnými předměty, dochází však také k přenesení významu a vytvoření metafory bělosti a čistoty na lidskou morálku, chování, mravnost a cudnost. Pro ilustraci posledního zmíněného by mohl sloužit v západní kultuře používaný symbol bílých svatebních šatů, jejichž běloba a čistota implikuje morální čistotu a cudnost nevěsty (Ibid.). To samé platí i v křesťanství, kde bílá róba implikuje nejvyšší duchovní čistotu a spiritualitu. Mimo výskytu na oblečení je bílá spojována také se svatostí či spásou. To je možné zase ilustrovat na příkladu symbolu anděla, který, dle víry, přináší světlo, naději a právě spásu (Morton 1997: 40). Vzhledem k radikálně odlišným symbolickým významům bílé barvy v čínské kultuře je již nyní zřejmé, že jde o barvu sloužící jako názorná ukázka kulturní relativity.

Velmi praktickým příkladem používání bílé jako barvy spojené s čistotou je lékařství. Bílá v tomto případě odkazuje primárně spíše ke sterilitě, avšak je možné vnímat ji i jako metaforu k roli zdravotních pracovníků, kteří mohou také znázorňovat naději, spásu a záchranu. S tím souvisí i jejich označení jako „andělů v bílém“. Co se ostatních pozitivních konotací bílé barvy týče, je možné uvést například symboliku bílé vlajky, jakožto symbol míru či bílou jako symbol pro novotu. S použitím těchto pojmů se setkáme i v čínštině, nejedná se však o původní symbolické významy, ale výpůjčky.

Ať už se jedná o světlo, čistotu či nezkaženost, všechny tyto asociace je možné vnímat kladně, bílá tedy může být pozitivně vnímanou barvou. V následující podkapitole však ukážu, že připouští i negativní konotace, a to konkrétně v přeneseném či symbolickém významu nedostatku či absence.

7.2. Bílá jako symbol absence a nedostatku

Dalším důvodem, proč jsem v této práci zvolila bílou barvu, je skutečnost, že ji je v mnoha případech možné považovat za opak k červené. Toto tvrzení bude s odkazem na čínskou kulturu a jazyk ilustrováno dále v práci, je však možné doložit jej už nyní na příkladu vnímání barev v českém jazyce.

Je to Irena Vaňková, která ve své knize *Co na srdci, to na jazyku*, dává do kontrastu červenou a bílou jako prototyp barevnosti a nebarevného. Červená, jak bylo již zmíněno v předchozích kapitolách, je barvou, která stojí v centru percepce barev lidí, a naopak bílá, společně s šedou a příležitostně černou, je z hlediska fyziky vnímána jako prototyp „nebarevnosti“. Je to proto, že oběma barvám chybí barevný odstín (Vaňková 2005: 200).

Stejně jako má bílá³⁵ postavení ne-barvy v reálném světě, má ho i v jazyce. Co je bezbarvé je vybledlé, obyčejné, všední, jednotvárné či nevýrazné. Tak, jako si při použití metafory „mít dobrou barvu“ představíme červenou, vytvoří náš mozek asociaci s bledou až bílou barvou, řekneme-li o někom, že „nemá žádnou barvu“. Bílá tedy v souvislosti s lidskou tváří implikuje nežádoucí stavy jako je psychická nepohoda či tělesná choroba. V obou případech je to navíc krev, která je důvodem toho či onoho zabarvení obličeje a indikátorem fyzického stavu. V jednom případě je jí mnoho a ve druhém se jí nedostává. Při popisu lidských stavů je proto v opozici k červené jako barvě života uváděna bílá barva jako symbol pro nemoc, stáří, slabost, pasivitu, pesimismus, trápení či bolest, a v neposlední v řadě smrt (Vaňková 2005: 202–215). Co se emocí týče, vyjadřuje bílá primárně strach, náhlý úlek či vyděšení. Ty jsou v češtině reflektovány i metaforicky a používáme frazémy jako „být bílý jako stěna“ (či křída) nebo „zblednout strachy“ (Ibid. 209). Tyto metafory odkazují ke skutečnosti, že bílá je mimo jiné vnímána i jako barva symbolizující prázdnotu, absenci či nedostatek, což, jak uvidíme, je jedním ze symbolických významů bílé i v čínštině.

Nahlédneme-li na bílou jako na slovníkové heslo, jedná se dle definice o „barvu připomínající čerstvý sníh“, jak je definována ve *Slovníku spisovného českého jazyka* (Ústav pro jazyk český 2011), či barvu sněhu, mléka a kostí³⁶, jak zní její definice podle Cambridge Dictionary. Výše uvedené symbolické a přenesené významy však dokazují, že ji lze vnímat i jako symbol pro mnoho rozličných, pozitivních i negativních, skutečností. V následující kapitole

³⁵ V rámci kapitoly se hovoří o *bledé*, jakožto hyperonymu pro (nejčastěji) bílou a šedou. Bílá je považována za nejvyšší stupeň bledé, používá se tedy při popisu vážnějších stavů či emotivnějších projevů. Pro účely této práce je však s tímto vědomím, domnívám se, v pořádku vztahovat následující text k barvě bílé.

³⁶ Je zajímavé, že česky o kostech, typicky v poušti, často řekneme, že jsou sluncem vybělené, což asociuje, že předtím bílé nebyly.

představím základní asociace bílé barvy v čínské kultuře. V některých aspektech se budou podobat nám známým, v jiných se budou zcela lišit.

8. Symbolika bílé v rámci čínské kultury

Bílá barva *bái* 白, jak bylo předestřeno, je jednou ze základních barev také v čínské kultuře a symbolických významů s ní spojovaných je mnoho. Stejně jako červená, je i ona jednou z pěti barev spojovaných s pěti procesy *wùxíng*. Podle korelativní kosmologie jde o barvu spojenou se západní světovou stranou a prvkem kovu. Dále je spojována s dynastií Shāng 商 vládoucí na území Číny přibližně mezi lety 1570-1045 př. n. l., která měla tuto barvu údajně ve svém znaku, ačkoli se s největší pravděpodobností opět jedná o ahistorickou představu, stejně jako tomu bylo u červené. Další z asociací je spojitost s podzimem, tudíž obdobím, kdy mnoho vegetace umírá.³⁷ Jedná se tedy o čas spojovaný se smrtí, což, jak bude popsáno níže, platí i o bílé barvě (Eberhard 2006: 226–227).

Zvířecím představitelem západu a podzimu, a tudíž i bílé barvy, je bílý tygr *báihǔ* 白虎. Jedná se o jedno z pěti mytických stvoření a symbolické významy s ním spojované jsou významné a časté. Bíle zbarvený tygr značí odvalu a kuráž a má schopnost zahánět zlé duchy. I proto je možné nalézt sošky bílých tygrů na hrobech. Mimo to, že byl ochráncem proti démonům, měl být také ochráncem úrody sbírané na podzim a strážcem rodinného blahobytu (Obuchová 2000: 96). Tygr však není jedinou mytickou bytostí, která má bílou barvu. Významným symbolem je také králík. Jedná se o jedno ze znamení čínského zvěrokruhu a mimo to dle tradice sídlí na měsíci. Ten je podobně, jako je s červenou spojováno slunce, spojován s bílou barvou (Ibid. 167). Bílou barvu může mít také prase, které je v čínské kultuře považováno za symbol síly a mužnosti. Poslední zmíněnou bytostí bílé barvy je i jedno ze čtyř mytických stvoření, konkrétně *qílín* 麒麟, který se vyznačuje jedním až třemi rohy, jelením tělem, rybími šupinami a ocasem jako býk.

Další z rozšířených a významných symbolických významů bílé barvy, a to nejen v čínské kultuře, je asociace s vysokým věkem. Bílá jako symbol stáří je hojně užívanou metaforou a důvodem je spojitost stáří s bílými vlasy a vousy, které jsou následkem ztráty pigmentu. Se stářím je také často asociována dlouhověkost. Například čínské božstvo dlouhověkosti nazývané Stařec dlouhého věku *Shòuxing* 寿星 je vyobrazováno jako vysoký hubený muž s dlouhými bílými vousy a dlouhým převislým obočím (Obuchová 2000: 55).

³⁷ S tím souvisí i skutečnost, že popravy se dle tradice měly provádět právě v tuto roční dobu (Eberhard 2006: 321).

K dlouhověkosti se váže i lidová pověra, ve které se praví, že pokud chytíte, usušíte a následně sníte bílého netopýra, budete žít velmi dlouho (Eberhard 2006: 30). Symbol bílého ptáka je také symbolem pro vysoký a úctyhodný věk, je-li navíc vyobrazen s pivoňkou, jedná se o vyjádření přání, aby se dotyčný dožil bohatství a úcty vysokého věku (Ibid. 40).

Se stářím se tradičně a lidově pojí také moudrost a s ní v mnoha případech neobyčejné schopnosti. Často jsou to právě staří mistři a mudrcové, kteří jsou vyobrazováni s bílými vlasy či vousy. Dle taoistické tradice byl jeden z avatarů Starého mistra *Lǎozǐ* 老子 (legendárního zakladatele taoismu) narozen po sedmdesáti dvou letech pobytu v břiše své matky s bílými vlasy a vrozenými schopnostmi ovládat magii. Díky té si nakonec dokázal i prodloužit život (Eberhard 2006: 192).³⁸ Bílá barva je tedy asociována se stářím, dlouhověkostí a moudrostí. Jak bude později vidět v analýze slovní zásoby vzaté z pramene, jedná se o symboliku hojně reflektovanou i v současném jazyce.

Dalším symbolických významem vhodným zmínky je role bílé barvy ve fyzickém vzhledu. Jednou z důležitých náležitostí ženského vzezření jsou totiž bílé zuby, které se dávaly do kontrastu s červenými rty. Takto dohromady se jednalo o ideál krásy. Zuby měly být navíc rovné a zářit a připomínat tak svým vzhledem jadeit.³⁹ ‚Dokonalý a čistý jadeit‘ *báibì wúxiá* 白璧无瑕 měl ostatně být i obličej.⁴⁰ Byl-li bez poskvrnky, jednalo se o znamení krásy, čistoty a vznešenosti. Pro dosažení tohoto ideálu používaly ženy nejčastěji rýžovou mouku, kterou si nanášely na obličej, aby dosáhly vzezření podobné porcelánové panence (Bogushevskaya 2015: 19). Fenomén bílých obličejů odkazoval také na ty, kteří nepracovali pod širým nebem, např. na poli, což se v dnešní době přeneslo na lidi, kteří se neživí tzv. rukama. Světlý a neopálený obličej je tedy stále do jisté míry žádoucím stavem, ukazatelem lepšího pracovního i společenského postavení, a to nejen v Číně, ale i v Japonsku a Koreji (Ibid. 205). Naproti tomu v západních kulturách je současným ideálem krásy opálená pleť.⁴¹

³⁸ Příběh je součástí taoistického kánonu *Dào zàng* 道藏 z doby dynastie *Sòng* 宋 (960–1279 n. l.), viz například zde: https://hxwd.org/textview.html?location=CH7x2034_CHANT_016-7a.457&query=%E4%B8%83%E5%8D%81%E4%BA%8C%E5%B9%B4 (Thesaurus Linguae Sericae 漢學文典)

³⁹ Bílá a zelená jsou barvy, které jsou nejčastějšími odstíny jadeitu, a tudíž barvami šperků, ozdobných předmětů a jiných rituálních objektů. Jadeit se používal při pohřbívání, jako dekorace či jako dar. Jedná se o velmi rozšířený a dodnes hojně užívaný nerost.

⁴⁰ Doc. Zádrapovi děkuji za poznámku, že v *Knize písní Shījīng* 诗经 se naopak uvádí, že ideálem měly být zuby jako dýňová semínka a obličej jako kachní vejce.

⁴¹ Nebylo tomu tak však vždy. Ve středověké Itálii či Francii si ženy díky potřebě dosáhnout ideálu krásy, tedy mít co nejlépejší pleť, nanášely na obličej a obočí olovnatou bělobu, pily ocet či jedly křídou. Jednou z praktik bylo také malovat si modré proužky na spánky, aby díky tomu vynikla průzračnost jejich kůže či holit si vlasy

Bílé obličejce, přesněji řečeno masky, se vyskytují také v čínské opeře. Zde mají však poněkud odlišný význam, znázorňují totiž postavy, které jsou v zásadě negativní. Také proradné a vychytralé role se vyznačují bílou barvou, respektive bílou tečkou na obličejí. Někdy se jim také říká „tvarohové obličejce“ *dòufu liǎn* 豆腐脸, díky žlutobílé barvě této potraviny (Bogushevskaya 2015: 21).

Jednou z nejznámějších asociací bílé v čínské kultuře je spojitost barvy s umíráním, smrtí a truchlením.⁴² Proto je považována za smuteční a pohřební barvu, dříve se jednalo dokonce o barvu smutečního oděvu. To však není historicky zcela přesné, jelikož pojem, který se užíval pro označení této barvy byl *sù* 素, barva ‚surového nebarveného hedvábí‘, nikoli *bái*. Ten neodkazoval na bílou, ale na neobarvený, přírodní odstín s nádechem do šedožluté (Obuchová 2000: 32). Jelikož měl však nejbližší k bílé barvě, vyvinula se postupně tradice bílé jako barvy užívané na pohřbech. Bílá barva jako metafora ke smrti je zmíněna i v rámci předchozí kapitoly. Jako nedostatek či přímo absence barvy symbolizuje prázdnotu a nicotu, jednoduše tedy navodí souvislost se smrtí či zánikem.

Existuje mnoho dalších aspektů kultury, které se pojí s bílou barvou či se jí vyznačují. Jelikož se však nejedná o větší provázané celky, které by naznačovaly významnější souvislost se symbolikou, ale spíše o relativně náhodné asociace, je nad rámec práce je zde vypisovat.

9. Synonyma *bái*

U červené barvy došlo k představení pojmu *chì* z klasické čínštiny, který byl používán k jejímu označení před tím, než se začal užívat pojem *hóng*. Pro označení bílé barvy se však i v klasické čínštině používalo slovo *bái*, které mimo bílé označovalo také stříbrnou barvu (Schluessler 2006: 153), není tedy potřeba zabírat se historickým vývojem, a ani v analytické části nebudou rozebírána jiná hesla než ta, která obsahují *bái*. To však neznamená, že by neexistovala řada synonym, která se pro bílou používala.

Pravděpodobně nejznámějším synonymem je výše zmíněné slovo *sù* 素, které označovalo barvu ‚surového nebarveného hedvábí‘ a používalo se nejčastěji v souvislosti s pohřbíváním. Jak je možné vidět z překladu i definice ve slovníku, barva, která se pojmem *sù* označovala,

z čela, aby jejich obličejce vypadaly co nejbělejší (Bogushevskaya 2015: 18). Současný západní trend opálené kůže pochází z počátku 20. století a jde o nástup záliby ve venkovních volnočasových aktivitách, a tedy symbol relativního bohatství (Gulliver 2023).

⁴² Pro pořádek je třeba uvést, že se nejedná o fenomén výhradně čínský, bílá byla smuteční barvou například také ve starověkém Římě či středověké Francii (Morton 1997: 40).

byla nejen bílá, ale také ,prostá, jednoduchá, nepříkrášlená‘ *yánsè dānchún búyànlì* 颜色单纯不艳丽.

Další synonymum k *bái* je pojem *hào* 皓/皜, který doslova znamená ,bílou barvu‘. Setkáme se s ním například v knižním spojení s *shǒu* 首, tedy *hàoshǒu* 皓首 znamenající ,bílá hlava‘, v přeneseném významu starého člověk či *hàoyuè* 皓月 ,jasný měsíc‘.

Bílou je možná vyjádřit i pojmem *xī* 皙, který ve spojení *xīrén* 皙人 označuje ,bílého člověka‘, tedy bělocha. Dalšími pojmy je například *jiǎo* 皎、*jiǎo* 皦、*jiǎo* 皦、*hào* 皜、*pó* 皤 či *ài* 皑, přičemž všechny znamenají ,bílý, jasný, zářivý‘ či ,čistý‘ a je u nich možné zaznamenat výskyt radikálu *bái* 白. Pokud jsou tyto pojmy slovotvornými morfémy, jedná se o velmi úzké užití a již ustálené kombinace, kterých není mnoho, nejsou tedy do analýzy zahrnuty. Opomenuty jsou také z toho důvodu, že se samy často vyskytují ve slovním spojení s *bái*, přičemž modifikují odstín barvy a jejich role je vymezení možných konotačních významů. Tato hesla budou podrobněji představena v příslušných kapitolách analytické části.

10. Analýza bílé jako součásti jazyka podle čínského slovníku

Xiàndài Hànyǔ cídiǎn

Podobně jako tomu bylo u červené, je bohatá kulturní symbolika bílé barvy reflektována i v jazyce. Slovo pojmenovávající bílou barvu *bái* je možné nalézt ve značném množství lexémů a frazémů. Z pramene této práce jsem vybrala veškerá hesla, která obsahují právě tento morfém, a v následující kapitole je rozdělím do devíti kategorií podle podobného významu a v případě potřeby dále okomentuji.

Dle čínské slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn* se k základní denotaci pojmu *bái* váže jedenáct významů.

1. ‚Barva připomínající jinovatku či sníh‘ *xiàng shuāng huò xuě de yánsè* 像霜或雪的颜色.
2. ‚Bílé nebo skoro bílé věci‘ *mǒuxiē báisè huò jìnsì báisè de dōngxī* 某些白色或近似白色的东西.
3. ‚Záře či světlo‘ *guāngliàng, míngliàng* 光亮、明亮.
4. ‚Zřejmý; porozumění a pochopení‘ *qīngchǔ, míngbái, nòng míngbái* 清楚、明白、弄明白.
5. ‚Surový, prostý‘ *méiyǒu jiā shénme dōngxī* 没有加什么东西.
6. ‚Bezvýsledný‘ *méiyǒu xiàoguǒ* 没有效果.
7. ‚Bezcenný, zdarma; absence finanční odměny‘ *wú dàijià, wú bàocháng* 无代价、无报偿.
8. ‚Symbol pro reakcionářství‘ *xiàngzhēng fǎndòng* 象征反动.
9. ‚Týkající se pohřebních záležitostí‘ *yǒuguān sāngshì de* 有关丧事的.
10. ‚Protočení panenek značící pohrdání či nespokojenost‘ *yòng báiyǎnzhū kàn rén, biǎoshì qīngshì huò bùmǎn* 用白眼珠看人，表示轻视或不满.
11. *Bái* jako příjmení.

V následující pasáži rozřadím slovníkové pojmy do několika kategorií podle významů připisovaných pojmu *bái*. Ustanoveny budou na základě jak slovníkových definicí, tak přenesených a symbolických významů, které byly představeny v předchozí kapitole. Stejně jako u červené budou tedy vytvořeny i nové, podrobnější podskupiny, než jaké nabízí *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn*.

10.1. Bílá jako barva sněhu

Bílá je ve slovníku moderní čínštiny definována jako barva sněhu či jinovatky, jedná se tedy o velmi podobnou barvu, kterou si pod tímto pojmem představíme i například v českém jazykovém prostředí. V první skupině jsou uvedeny pojmy, které odkazují na věci, jejichž vzhled lze charakterizovat právě bílou, tak jak se nám jeví ve fyzickém světě a jak ji vnímáme zrakem. *Bái* v pojmech figuruje buď jako morfém, či jako lexém. Jedná se o obdobnou kategorii jako byla *červená*, *barva krve* při analýze červené barvy, což znamená, že se zde vypořádávám s hesly, která nemají symbolické významy charakteristické pro čínské prostředí, či nemají žádné symbolické významy.

Většina pojmů z této skupiny označuje vlastní názvy rostlin, zvířat, pokrmů či nemocí, které se bílou barvou vyznačují, jsou zde ale i hesla, která mají přenesený nebo symbolický význam. Jedná se o již zmíněné výpůjčky z cizích jazyků, výsledek procesu globalizace, jejichž symbolické významy nejsou unikátní pro čínskou kulturu. Podobně, jako tomu bylo u červené barvy, se jedná o skupinu metafor a symbolických významů, u kterých došlo k importu a následnému doslovnému překladu. Pro představu je možné uvést následující pojmy, kdy mají první dva symbolický význam a třetí pouze přenesený.

白领	<i>báilǐng</i>	bílé límečky
白旗	<i>báiqí</i>	bílá vlajka
白衣天使	<i>báiyī tiānshǐ</i>	dosl. andělé v bílém, zdravotní sestry a bratři/pracovníci

Hesla, která nejsou vyřazena v rámci vlastní kategorie, nicméně si zaslouží krátký komentář, jsou pojmy, ve kterých morfém *bái* odkazuje k denní době. Nejlépe to lze ilustrovat na lexému, který znamená ‚bílý den‘ *báitiān* 白天. I v češtině se setkáme se slovním spojením ‚za bílého dne‘, značícím dobu mezi východem a západem slunce, kdy je jasno, tedy v přeneseném slova smyslu ‚bílý‘.

白班	<i>báibān</i>	denní služba; práce
白日	<i>báirì</i>	bílý den; denní doba
白昼	<i>báizhòu</i>	průběh dne; bílý den

10.2. Odstíny bílé

Jak bylo uvedeno v kapitole o synonymech k bílé, existuje řada pojmů, které mimo to, že fungují právě jako synonyma, mají také schopnost odlišit různé odstíny. Podíváme-li se do tabulky patřící k předchozí kapitole, najdeme v ní pojmy, konkrétně přídavná jména, jejichž význam není pouze fokální bílá, ale značí jistý „odstín“ (například hned první pojem, intenzivum *bái ài ài* 白皑皑 ‚zářivý, jasně bílý‘). Tyto pojmy jsem ponechala v kategorii „bílá jako barvy sněhu“ z toho důvodu, že dle mého chápání bílou barvu zdůrazňují či „rozjasňují“, nedochází však k vytvoření barvy zcela jiné. To se naopak děje v rámci pojmů uvedených v této kapitole (viz příloha 12), kde většina z nich označuje barvy významně odlišné od bílé, konkrétně pórkově bílou, šedivou a bledou společně s neurčitými vjemy „nejasnosti“ a „mdlosti“.

葱白	<i>cōngbái</i>	dosl. pórkově bílá
灰白	<i>huībái</i>	popelavě šedá
刷白	<i>shuàbái</i>	bílá; bledá

Výskyt morfému *bái* v rámci těchto tří lexémů je možné propojit a odůvodnit na základě jeho odkazu ke světlému, respektive světlému odstínu těchto barev. Ve výsledku se však jedná spíše o subjektivní vnímání barev a překlady do češtiny, které v sobě nijak bílou nereflektují. Na odlišnost překladu narazíme i v rámci následující slovní zásoby pojící se ke stáří a s ním spojenému šedivění vlasů a vousů.

白头	<i>báitóu</i>	dosl. bílá hlava; symbol pro vysoký věk
斑白/班白/颁白	<i>bānbái</i>	šedý; šedovlasý
少白头	<i>shào báitóu</i>	mladí lidé s šedivými vlasy; šedivět v mladém věku

Jedná se o pojmy, které dle mého názoru nejsou problematické z hlediska čínštiny, na šedivé vlasy jako symbol stáří lze narazit i v češtině, lze na nich však spatřit odlišnost označování a vnímání barev, a proto stojí za povšimnutí. V češtině by se totiž ve většině případů použila pro

popis barva šedivá⁴³, jak je však vidět na překladech, v čínštině je to bílá. Jedná se tedy o odlišnost z hlediska kulturního vnímání barev. Odlišnost v překladu je možné ilustrovat také na následujícím slovníkovém heslu, jehož překlad do češtiny zní ‚šedý zákal‘, v čínštině se však označuje bílou barvou.

白内障	<i>báinèizhàng</i>	šedý zákal
-----	--------------------	------------

10.3. Bílá a absence

V rámci této kategorie (viz příloha 13) představím vícero podkapitol. Všechny pojmy, které jsou do nich zahrnuty však v určitém slova smyslu nesou význam absence, vyjádřený právě morfémem *bái*.

První podskupinou jsou pojmy, ve kterých lze považovat morfém *bái* jak za označení pro bílou, tak za označení pro prázdnotu. Významy se prolínají a není zcela jasné, zdali v nich tento morfém figuruje z důvodu původního výskytu bílé barvy jako barvy, kterou se vyznačují povrchy daných fyzických předmětů (ve většině případů se jedná o papír, či v případě „kostry“ o holé, bílé kosti), či význam poukazující k absenci a prázdnotě. Je pravděpodobné, že došlo k jakémusi „řetězovému odvozování“, jelikož samotný bílý papír může také značit „prázdnotu“. Tuto hypotézu lze ilustrovat na následujících pojmech.

白版	<i>báibǎn</i>	prázdná stránka v tiskovinách
白板	<i>báibǎn</i>	bílá tabule; nepopsaná tabule (metafora pro lidi)
白骨	<i>báigǔ</i>	kostra
白卷	<i>báijuǎn</i>	nevyplněný test
白票	<i>báipiào</i>	prázdné volební lístky
补白	<i>bǔbái</i>	krátké články sloužící k vyplnění prázdných míst v tiskovinách

Druhou podskupinou jsou pojmy, které jsem se rozhodla zařadit mezi ty, které v mimojazykové realitě označují věci, ke kterým nebylo nic přidáno, avšak naznačují, že by

⁴³ Fakticky se v češtině používají obě barvy, o některých lidech se rozhodně dá říci, že mají bílé vlasy. Dle mého názoru se však častěji setkáme s šedivými vlasy, přičemž hlavní rozdíl spočívá v tom, že v čínštině jsou to pouze vlasy bílé.

v určitých případech mohlo či mělo. Jedná se tedy o popis primárního či základního stavu věcí, který je ne vždy žádoucí a implikuje negativní konotace. V mnoha případech je sporné, zdali se jedná o prázdnotu, či prostotu, dle mého chápání lze však všechna uvedená hesla vyložit oběma způsoby, přičemž by záleželo hlavně na okolnostech jejich užití.

白不吡咧	<i>bái bucīliē</i>	mdlý; bezbarvý; bez chuti
白茬	<i>báichá</i>	po sklizni neosetá půda; nenalakované dřevěné předměty
白槎/碴	<i>báichá</i>	nenalakované dřevěné předměty
白饭	<i>báifàn</i>	suchá rýže (bez přílohy)
白地	<i>báidì</i>	neoseté pole; pustá země
白丁	<i>báidīng</i>	prostí a negramotní lidé bez slávy a oficiálního postavení
白面书生	<i>báimiàn shūshēng</i>	mladý učenec; dosl. učenec se světlou tváří; „zelenáč“
白手	<i>báishǒu</i>	prázdné ruce
白田	<i>báitián</i>	neoseté pole
白嘴	<i>báizǔi</i>	jíst pouze zeleninu či rýži
空白	<i>kòngbái</i>	prázdné místo
空白点	<i>kòngbáidiǎn</i>	aspekty či části práce, kterých nebylo dosaženo

Třetí skupina vznikla na základě vymezení pojmů označujících zbytečnost či nadbytek, tudíž absenci smyslu, důvodu nebo efektu. Jedná se ostatně i o jednu ze slovníkových denotací tohoto hesla, jejíž význam je možné ilustrovat také na gramatickém jevu, kde *bái* umístěné před sloveso funguje jako příslovce a značí marnost aktivity, například *báipǎo* 白跑 ‚zbytečně někam běžet‘ nebo *báigān* 白干 ‚dělat nadarmo‘.

白白	<i>báibái</i>	bez efektu, marné
----	---------------	-------------------

白搭	<i>báidā</i>	promarnit úsilí; něco dělat zbytečně
白饶	<i>báiráo</i>	dostat/dát navíc zdarma; promarnit úsilí
白玩	<i>báiwán</i>	udělat něco bez větší námahy; (také ‚používat zdarma‘)
平白	<i>píngbái</i>	bezdůvodně; (také ‚stručné, srozumitelné‘)

Čtvrtou podskupinou jsou pojmy odkazující k věcem, které jsou zadarmo, značí tedy absenci uhrazení stanovené finanční částky za nabytí daného zboží či služby.

白白	<i>báibái</i>	zdarma
白食	<i>báishí</i>	jídlo a pití zdarma
拆白党 ⁴⁴	<i>chāibáidǎng</i>	skupina podvodníků
吃白饭	<i>chī báifàn</i>	dosl. jíst suchou rýží; jíst a nepracovat (výraz pro nezaměstnanost); být finančně závislý na jiných lidech
吃白食	<i>chī báishí</i>	vyžírka

Posledním pojmem, který bych zde ráda uvedla, ačkoli není přiřazen v příloze této kategorie, ale v příloze první kapitoly, je *báitiáo*. Ten může znamenat jak ‚dlužní úpis‘, tedy dokument napsaný na bílém papíře, od toho výskyt morfému *bái*, ale také ‚poražená hospodářská zvířata bez srsti, hlavy či vnitřností‘, tedy zvířecí tělo, kterému chybí velká část. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla uvést jej i v této kategorii *bái* značící absenci.

白条	<i>báitiáo</i>	poražená hospodářská zvířata bez srsti, hlavy, vnitřností apod.
----	----------------	---

⁴⁴ Jedná se o skupiny podvodníků, které operovaly v Šanghaji ve 20. a 40. letech 20. století, odkud pojem také pochází. Jelikož mimo jiné také neplatily za jídlo a pití, vyskytuje se v jejich názvu *bái*. V současnosti se pojem *chāibái* používá také jako sloveso ‚někoho podvést, ošidit‘ (拆白党, Bǎidù.bǎikē 2024, Xiàndài Hànyǔ cídiǎn 2016: 139).

10.4. Bílá, nebo průzračná?

Do této kategorie (příloha 14) jsou zařazeny pojmy, ve kterých *bái* také nefiguruje jako barva sama o sobě. Zastává zde význam jedné ze základních slovníkových denotací uvedených na začátku kapitoly, kterým je základní stav věcí, tedy surovost či prostota, přičemž doslovné znění je ‚bez přidání čehokoli jiného‘. V této podskupině se jedná o průzračnost. Za jistých okolností by se dalo říci, že průzračná je jakýmsi extrémním odstínem bílé a zářivé, sledovala-li by se linie bílá – zářivá – čistá – průzračná, jindy zase, že se jedná o absenci barvy, tedy korelaci *bái* s nebarevností.

Pojmy zde uvedené se částečně prolínají s předchozí kategorií, kde se v jedné podskupině také používalo *bái* k popisu základního stavu věcí. Tento přenesený význam je i zde přítomen, nevyvolává však negativní konotace. Jedná se spíše o nepřidání barvy či jiného prvku, souhrnně tedy o implikaci prostoty a surovosti, konkrétně však průzračnosti či čirosti. Ilustračními pojmy může být například ‚ocet‘ či ‚čirá voda‘.

白醋	<i>báicù</i>	ocet
白水	<i>báishuǐ</i>	čirá voda; vroucí voda

10.5. Bílá jako symbol smrti

Jak bylo uvedeno v kapitole o symbolice bílé barvy v čínské kultuře, jedná se o barvu spojovanou se smrtí. Spojení bílé a smrti je ve slovníku uvedeno již u významu samostatného lexému *bái*, není jej tedy možné opomenout. Mimo pramen práce i nad rámec rozsahu práce se navíc setkáme se spoustou dalších pojmů, které tuto skutečnost popisují. Jako příklad může posloužit rčení, které doslova znamená ‚červené a bílé záležitosti‘ *hóngbái xǐshì* 红白喜事 a odkazuje ke svatbám a pohřbům.⁴⁵

V prameni práce je k nalezení pouze jeden slovníkový pojem, který má přímý odkaz k tomuto symbolickému významu a tím je pohřeb, doslova ‚bílá záležitost‘.

白事	<i>báishì</i>	pohřeb
----	---------------	--------

⁴⁵ Ve rčení se vyskytuje morfém *xǐ* odkazující k veselí a štěstí proto, že svatby se označovaly jako *xǐshì* a pohřby, v případě úmrtí velmi starého člověka, jako *xǐsāng* 喜喪 (Xiàndài Hànyǔ cídiǎn 2016: 538). Tento morfém se někdy vynechává.

10.6. Bílá jako barva reakcionářů

Další kategorie zahrnuje pojmy, ve kterých bílá figuruje jako symbol reakcionářství. S tímto symbolickým významem se poprvé setkáme, podíváme-li se do Evropy, konkrétně pak do Francie 19.–20. století. Jedná se tedy o výpůjčku. V Číně jde také o poměrně známý symbol, je proto na místě uvést historické události, díky kterým je bílá jako symbol pro reakcionářství reflektována v jazyce.

Díky událostem první poloviny 20. století je bílá (a modrá) barva spojována se stranou Kuomintang. Ta vznikla v roce 1912 z revoluční organizace Sjedenocná liga, založené roku 1905 Sunjatsenem, podílející se na svržení císařství v roce 1911. Ideový základ kuomintangské strany a později vlády byl systém tzv. „Tří lidových principů“ *Sān mǐn zhǔyì* 三民主义, vypracovaný na základě Sunjatsenových původních principů nacionalismu, lidových práv (demokracie) a blahobytu lidu (Fairbank 1980: 484–506). Bílá barva, která byla společně s modrou součástí nejprve symbolu kuomintangského námořnictva a později oficiální vlajky kuomintangské vlády (společně s červenou), měla symbolizovat čistotu, morální integritu, rovnost a upřímnost, ve snaze o nastolení reformované Číny a vymezení se vůči starým pořádkům (Office of the president R.O.C. 2024).⁴⁶ Mezi lety 1927–1949 se Kuomintang s přestávkou během období druhé světové války účastnil občanské války proti komunistům a po své porážce se následně stáhl na Tchaj-wan. Jelikož stál v opozici vůči komunistickým reformám a jejich ideji pokroku obecně, byl považován za reakcionářský. Bílá barva a její propojení s reakcionářstvím se tedy do Číny dostala společně s marxismem-leninismem a její použití a přenos do jazyka vychází z těchto událostí. Mimo to zde můžeme vysledovat provázanost mezi červenou a bílou, každá barva značící jednu stranu opozice.

Pojmy uvedené v příloze 16 odkazují k těmto událostem. *Bái* nejenže znamená samotnou barvu, ale znamená přímo ‚být reakcionářský‘.

白区	<i>báiqū</i>	dosl. ‚bílé území‘, za druhé občanské války označení pro území ovládaná Kuomintangem
白色	<i>báisè</i>	bílá barva; reakcionářský

⁴⁶ Modrá barva symbolizovala svobodu, čistotu a jas a červená oběť, krveprolití a bratrství (Ibid.).

Bližší komentář zasluhuje také pojem Bílý teror.

白色恐怖	<i>báisè kǒngbù</i>	bílý teror
------	---------------------	------------

Jedná se o období z dějin Tchaj-wanu mezi lety 1949–1987, kdy bylo vyhlášeno stanné právo a docházelo k těžkým represím a pronásledování kohokoli, kdo byl odpůrcem režimu (Chou 2020: 322–343). Tento pojem je opět výpůjčkou a setkáme se s ním i v historii jiných zemí, konkrétně např. ve Francii, Sovětském svazu či Maďarsku, jelikož se v nich události obdobné těm, které označuje, také odehrály.

V současnosti má Čínská republika na oficiální vlajce stále bílé slunce na modrém pozadí *qīngtiān báirì* 青天白日, což je symbol, který, jak bylo již zmíněno, používalo námořnictvo prozatímní vlády po roce 1911. Roku 1921 došlo k přidání červeného pole a vzniku vlajky, která se jako dědictví Kuomintangu používá dodnes. Kuomintang je ostatně v současné době na ostrově nadále významnou politickou stranou a i výše zmíněné symbolické významy barev na vlajce zůstaly nezměněné (Office of the president R.O.C. 2024).

10.7. Bílá a legalita, pravda

Kategorie zahrnující přenesený význam bílé jako barvy legality byla utvořena na základě její asociace se zmíněnou čistotou, neposkvrněností a pravdou. Také se jedná o vnímání této barvy jako opaku k černé, implikující cosi nesprávného či ilegálního, což je zřetelné na mnoha pojmech zařazených do této skupiny. Zahrnutá slovníková hesla jsem navíc rozdělila do vícera podskupin, přičemž první implikuje „očistu“ ve smyslu nápravy něčeho negativního, potažmo nechtěného.

不白之冤	<i>bùbáizhīyuān</i>	neodčinitelná nespravedlnost
洗白	<i>xǐbái</i>	očistit se, zbavit viny

Druhou podkategorií jsou pojmy, které implikují oficiální cestu, tedy tu „správnou“, legální, splňující nastavená pravidla a určené podmínky.

白道	<i>báidào</i>	legální cestou; oficiální; právní organizace či vládní agentura
白名单	<i>báimíngdān</i>	bílá listina, seznam osob či produktů, které

		splňují předpisy uvedené oddělením
白色收入	<i>báisè shōurù</i>	„legální“ příjem; opak k příjmu z nelegálních činností

Do poslední podskupiny jsem zařadila ta slovníková hesla, která označují kontrast bílé a černé, barev symbolizujících to „správné a nesprávné“.⁴⁷ Bílá zde zastupuje dobro a správnost, tedy asociace, které si k ní tvoří i mluvčí jiných jazyků, jedná se tedy o napříč vícero kulturami vnímaný symbolický význam této barvy.

颠倒黑白	<i>diāndǎo hēibái</i>	zaměňovat dobré za špatné (černé za bílé)
黑白	<i>hēibái</i>	černobílý; špatné a správné
皂白	<i>zàobái</i>	černobílý, špatné a dobré; dobro a zlo

10.8. Bílá a porozumění

Na počátku kapitoly byly představeny slovníkové denotace lexému *bái*, kdy jednou z nich byl význam ‚rozumět; srozumitelný, zřejmý‘. Jejich původ je možné přičíst asociaci bílé s jasmem, který je zase dáván do souvislosti právě s porozuměním, zřejmostí, otevřeností či všeobecnou známostí. I v češtině při pochopení smyslu výpovědi či situace říkáme, že je nám něco jasné. Je-li něco zřejmé, není to složité, naopak jde o jednoduchost a přímočarost, a proto jsou do této kategorie zahrnuty také pojmy, které nesou význam ‚objasnění, přiznání, vysvětlení, oznámení‘.

辨白	<i>biànbái</i>	vysvětlit, objasnit (situaci, nedorozumění)
表白	<i>biǎobái</i>	zřetelně se vyjádřit
告白	<i>gàobái</i>	veřejně ohlásit, oznámit
开场白	<i>kāichǎngbái</i>	úvodní slovo
剖白	<i>pōubái</i>	očistit se (z nařčení); vysvětlit (své činy)
坦白	<i>tǎnbái</i>	přiznat se; upřímný

⁴⁷ Černá a bílá zastávají mimo to i symbolický význam *dogmatismu*.

显白	<i>xiǎnbái</i>	vytahovat se; vychloubat se
直白	<i>zhíbái</i>	říct něco na rovinu; upřímný
自白	<i>zìbái</i>	přiznat se; zpověď

Za pozornost ovšem stojí i následující pojem, značící způsob tradiční malby nazývaný „prosté vykreslení“. Vzhledem k tomu, že se jedná o malbu obrysových linií, při níž se nepoužívají žádné barvy, přítomnost morfému *bái* zde implikuje relativně jednoduché a prosté vzezření, případně absenci.

白描	<i>báimiáo</i>	jednoduchý a přímočarý styl psaní; způsob tradiční malby
----	----------------	--

10.9. Nezařazené pojmy

Podobně jako tomu bylo u analýzy morfému *hóng*, jsem i při analýze morfému *bái* narazila na několik pojmů, které se jen těžko dají zařadit do některé z vyčleněných skupin. Obdobně se jedná o slovníková hesla, která jsou natolik specifická, že se málokdy najdou další lexémy, které by se k nim přidaly a utvořily tak společně vlastní kategorii, ačkoli to nelze vyloučit. Bílá ve všech uvedených pojmech zastává určitou specifickou roli, jejíž význam a symbolika bude u vybraných hesel individuálně představena.

Prvním pojmem, který dle mého názoru nespadá ani do jedné z dříve uvedených kategorií, je lexém označující idiocii či člověka jí trpícího. Jedná se jak o lékařský termín popisující člověka s mentální retardací, tak o nadávku. Je možné, že morfém *bái* zde zastává přenesený význam pro prázdnotu a absenci, či pro prostotu (překlad pojmu by mohl být i prostáček), význam značící hloupost zastává morfém *chī*.

白痴	<i>báichī</i>	idiocie; idiot
----	---------------	----------------

Dalšími z pojmů jsou lexém a frazém, které spolu úzce souvisí a je možné dát je do kontrastu s frazémem představeným výše v práci *chàng hóngliǎn*. Slovníková hesla uvedená v této příloze doslova znamenají ‚bílý obličej‘ či ‚hrát bílý obličej‘, přičemž nejlepším překladem by bylo ‚hodný a zlý polda‘. Porovná-li se *chàng báiliǎn* a *chàng hóngliǎn*, znázorňovala by bílá zlého a červená hodného poldu. Význam, obdobně jako u pojmu *chàng hóngliǎn*, pochází

z klasické čínské opery, kde herci s bíle pomalovanými obličejí či maskami znázorňovali záporné postavy. Bílou a červenou lze i zde postavit do kontrastu, červená byla vnímána jako pozitivní a bílá jako negativní barva.

白脸	<i>báiliǎn</i>	záporná role; předstírat krutost a tvrdost; hodný a zlý polda
唱白脸	<i>chàng báiliǎn</i>	hrát zápornou roli; předstírat krutost a tvrdost; hodný a zlý polda

Dalším pojmem, který stojí za zmínku, je označení pro zlomyslného člověka. Název vznikl na základě metafory k vlku s bílými očima, jehož údajnými vlastnostmi jako je proradnost a lstivost se vyznačuje člověk, pro kterého by se použil tento výraz. Bílé oči má vlk údajně kvůli tomu, že je slepý a nevidí, že by měl laskavost opětovat, jinými slovy je nevděčný. Původ je pravděpodobně v lidové pověře, ve které se navíc praví, že pokud má vlk bílé oči, jedná se o toho nejzlejšího a nejnásilnějšího vlka (Ting ximälāyǎ 2024).

白眼狼	<i>báiyǎn láng</i>	dosl. ‚vlk s bílými očima‘; nevděčný a zlomyslný člověk
-----	--------------------	---

Posledním pojmem, který si zaslouží bližšího komentáře je *báizi*.

白字	<i>báizi</i>	chybně přečtené či napsané znaky
----	--------------	----------------------------------

Jedná se ve stručnosti o chyby v psaní a čtení, tedy když například místo *bānmǎ* 斑马, slova pro ‚zebru‘, napíšeme 班马, a uděláme tedy hrubku, či když znak přečteme jinak, než jak se vyslovuje, což se vztahuje také na tóny. Synonymem je *cuòbiézi* 错别字 nebo také *biézi* 别字. Pravděpodobný důvod pro výskyt morfému *bái* je podoba výslovnosti *bái* a *bié* a postupný vývoj zápisu jako *báizi* (Chen 2015).

Kategorií zabývající se spornými pojmy končí tato kapitola, ve které došlo k představení devíti skupin různých symbolických významů spojených s bílou barvou. Uvedená symbolika je významná pro současnou Čínu a čínskou kulturu, ačkoli, obdobně jako u červené, nemá

nutně ve všech případech původ právě zde. První kapitola byla opět výjimkou, nezahrnovala totiž přenesené významy charakteristické pro čínské prostředí, ale obecně vnímané či importované symboly. Následné rozdělení a ustanovení kategorií bylo již v souladu s mým vnímáním symbolických významů bílé barvy, opřeným o sekundární literaturu.

11. Závěr

Tato práce se zaměřila na symboliku barev v čínském jazyce. Barvy, jakožto integrální součástí každého, tedy i čínského jazyka, jsou jedním z nejčastějších stavebních bloků metafor a dalších obrazných pojmenování. Jinými slovy, pomáhají nám poznat jaké kulturní a jazykové konotace se k nim v různých konceptech vztahují a jak se pomocí nich konceptualizují mimojazykové jevy.

Cílem práce bylo na pozadí kulturních a historických reálií představit čtenáři všechny možné symbolické významy zvolených barev, tedy červené a bílé. Ke každé barvě bylo vyčleněno několik skupin, do kterých byla na základě symbolických významů rozřazena vybraná slovníková hesla. Tyto kategorie slouží jako přehledová studie možných přenesených významů obou barev a vzhledem k povaze pramene práce, slovníku *Xiàndài Hànyǔ cídiǎn*, který je sice stručným, avšak relevantním zdrojem současně užívané slovní zásoby, je možné říci, že se v základě jedná o souhrn všech podstatných symbolických významů.

Je však třeba podotknout, že se nejedná o zcela vyčerpávající rozřazení, neboť by se daly vytvořit i podrobnější kategorie. Jednou z očividně se nabízejících, a přesto úmyslně neustanovených kategorií, je symbolický význam červené jako varovného znamení. Jedním z důvodů je to, že pojmy, které by do ní mohly spadat, byly jednoduše a možná i vhodněji zařazeny do kategorií jiných. Významnějším důvodem však je skutečnost, že se jedná o mezinárodně chápanou a přijímanou symboliku, pro českého čtenáře tedy není těžké vytvořit si tuto asociaci přímo na základě primárních slovníkových významů těchto pojmů. Podobně by se řada pojmů uvedených v jedné kategorii dala zařadit i do jiné, skupiny se tedy mohou často prolínat. Ve většině případů ovšem záleží na doprovodných okolnostech, ve kterých dané slovo použijeme.

Které pojmy si zaslouží vyčlenit do zvláštní kategorie a které naopak ponechat v některé z jiných byl problém, se kterým jsem se potýkala v průběhu celého psaní. Jedna z otázek, kterou jsem si kladla, bylo, jak naložit s výpůjčkami a importy ze zahraničí. Ačkoli ne veškeré, velké množství z nich má významný symbolický význam i v čínštině (například červená jako symbol revoluce a komunismu), bylo tedy třeba zvážit, zdali je začlením do některé z již vytyčených kategorií, či jim vytvořím kategorii samotnou. Obdobně jsem se zabývala tím, zdali reflektovat postavení morfému označujícího zvolenou barvu, jinými slovy, zdali zohlednit možné rozřazení podle slovních druhů. Cílem práce však byla pouze sémantická analýza, proto jsou, myslím, uvedené skupiny na této úrovni výzkumu a analýzy dostatečně přehledným a důkladným rozčleněním.

Červená a bílá byly vybrány kvůli skutečnosti, že se jejich symbolické významy často prolínají a v mnoha případech představují svůj vzájemný protiklad, což může být z hlediska českého čtenáře překvapivé a ostatně jsem k rozsáhlosti tohoto zjištění došla až analýzou první, červené barvy. Zajímavým zjištěním v průběhu psaní práce bylo to, že se obě barvy považují za protikladné nejen v čínské kultuře, ale také v několika teoriích o barvách obecně. Nečekané poznatky byly mimo jiné, ač v literatuře reflektované, tak nezdůrazňované, negativní symbolické konotace červené barvy, konkrétně její výskyt v názvu pro smuteční oblek či od českého vnímání radikálně odlišná funkce červené značící zisk ve finančnictví v opozici k zelené, která značí ztrátu. U bílé barvy byl naopak překvapující její rozsah, co se počtu všemožných barevných i nebarevných „odstínů“, které označuje týče, jinými slovy široká škála užití značící její relativní neutralitu a v neposlední řadě zcela odlišné postavení v kultuře, konkrétně příklon k negativnímu vnímání této barvy.

Podobná analýza by se dala provést u zbylých primárních barev, to však vzhledem k povaze a rozsahu nebylo na místě. S tím souvisí i skutečnost, kterou bych na závěr ráda zdůraznila, tedy překvapivou mnohost slovníkových hesel, ve kterých se obě barvy objevily, od toho odvinutých významů a v neposlední řadě kategorií, které byly na jejich základě ustanoveny.

Seznam použité literatury

Pramen

Xiàndài Hànyǔ cídiǎn. 现代汉语词典 7. upravené a rozšířené vydání, Shāngwù yìn shūguǎn, 2016.

Literatura

ARISTOTLE. *Minor Works: On Colours. On Things Heard. Physiognomics. On Plants. On Marvellous Things Heard. Mechanical Problems. On Indivisible Lines. The Situations and Names of Winds. On Melissus, Xenophanes, Gorgias.* Přel. W. S. Hett. Loeb Classical Library 307. Cambridge, Harvard University Press, 1936.

BAXTER, William. "A Look at the History of Chinese Color Terminology." *Journal of Chinese Language Teachers Association*, 1983.

„Bílý“, Online slovník spisovného českého jazyka. Ústav pro jazyk český, 2011. Navštíveno 16. 3. 2024.

<https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=b%C3%ADI%C3%A1&sti=4067&where=hesla&hsustr=no>

BOGUSHEVSKAYA Victoria a Elisabetta COLLA. *Thinking Colours: Perception, Translation and Representation.* Great Britain, Cambridge Scholars Publishing, 2015.

BRENT Berlin a Paul KAY. *Basic Color Terms: Their Universality and Evolution.* University of California Press, 1969.

DUSENBURY, Mary, ed. *Color in Ancient and Medieval East Asia.* Spencer Museum of Arts, University of Kansas, 2015.

EBERHARD Wolfram. *Dictionary of Chinese Symbols: Hidden Symbols in Chinese Life and Thought.* Great Britain, Taylor & Francis, 2006.

FAIRBANK, John K., and Kwang-Ching LIU, ed. *The Cambridge History of China. Volume 11. Chapter 9: The Republican Revolutionary Movement.* Cambridge University Press, 1980: 464–535.

GULLIVER, Katrina. *The Meaning of Tanning.* JSTOR Daily, 2023.

HARPER, Douglas. *Etymology of *reudh-*. Online Etymology Dictionary. Navštíveno 13. 4. 2024. https://www.etymonline.com/word/*reudh-

- HOGEBACK, Jonathan. *"Are Black and White Colors?"*. Encyclopedia Britannica, 2016.
- CHEN Kaiwen 陈凱文. *Cuòzì, biézì, báizì? 错字? 别字? 白字?*. Chénkǎiwén yánjiū shì, 2015.
- CHENG, Anne. *Dějiny čínského myšlení*. Dharma Gaia, Praha, 2006.
- CHEVREUL, Michel Eugène a Dan MARGULIS. *On the Law of Simultaneous Contrast of Colors*. MCW Publishing, 2020.
- CHOU Wanyao. *A New Illustrated History of Taiwan*. SMC Publishing Inc, 2020.
- JIN, Serena S. H. *Colour Terms*. In Chan Sin/Wai and David Pollard, ed. *An Encyclopaedia of Translation*. Hong Kong, The Chinese University Press, 2001: 87–94.
- KELLEY, Tanya. *"Red."* Encyclopedia Britannica, 2024.
- KELLEY, Tanya. *"White"*. Encyclopedia Britannica, 2023.
- KENDALL, Emily. *"Colour wheel"*. Encyklopedia Britannica, 2023.
- KING, Timothy. *Human color perception, cognition, and culture: Why red is always red*. The International Society for Optical Engineering, 2005.
- LAKOFF, George. *Ženy, oheň a nebezpečné věci*. The University of Chicago Press, 1987.
- MACDONALD, Lindsay W., Carole. P. BIGGAM a Galina V. PARAMEI. *Progress in Colour Studies: Cognition, Language and Beyond*. John Benjamins Publishing Company, 2018.
- MANTUA-KOMMONEN Kirsi, ZHAO Yan. *Colour culture as a visualisation of values and emotions case: China*. Proceedings from the 6th Conference on Design and Emotion, 2008.
- MORTON, Jill. *A Guide to Color Symbolism*. Color Voodoo, 1997.
- NAKONEČNÝ, Milan. *„Symbol“*. Sociologický ústav AV ČR, 2018.
- NASSAU, Kurt. *"Colour"*. Encyclopedia Britannica, 2024.
- National flag*. Office of the president R.O.C., 中華民國總統府. Navštíveno 10. 4. 2024

NEWTON, Isaac. *Optics, or, A treatise of the reflections, refractions, inflections and colours of light*. London, 1704.

NORMAN, Jerry. *Chinese*. Cambridge University Press, 1988.

OBUCHOVÁ, Lubica. *Čínské symboly*. Grada, Praha, 2000.

PACKARD, Jerome. *The Morphology of Chinese*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

PETRU, Simona. *Red, Black Or White? the Dawn of Colour Symbolism*. Documenta Praehistorica 33, 2006.

PRIESTLAND, David. *The Red Flag: History of Communism*. Penguin Group, London, 2009.

REJZEK, Jiří. *Český etymologický slovník*. Leda, 2001.

ROSCH, Eleanor. *Natural Categories*. Cognitive Psychology, 1973.

ROSCH, Eleanor. *The Nature of Mental Codes for Color Categories*. Journal of Experimental Psychology, 1975.

SAWER, Marian. *Wearing your Politics on your Sleeve: The Role of Political Colours in Social Movements*. Social Movement Studies, 2007.

SCHUESSLER, Alex. *ABC Etymological Dictionary of Old Chinese*. University of Hawaii Press, 2006.

SHERMAN, Gary D., Gerald L. CLORE, *The Color of Sin: White and Black Are Perceptual Symbols of Moral Purity and Pollution*. Psychological Science, 2009.

Thesaurus Linguae Sericae, 漢學文典. Navštíveno 14. 6. 2024.

https://hxwd.org/textview.html?location=CH7x2034_CHANT_016-7a.457&query=%E4%B8%83%E5%8D%81%E4%BA%8C%E5%B9%B4

„To see red“. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. Cambridge University Press. Navštíveno 13. 4. 2024. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/see-red>

VAŇKOVÁ Irena, Lucie SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Jasňa ŠLÉDROVÁ a Iva NEBESKÁ. *Co na srdci, to na jazyku -- Kapitoly z kognitivní lingvistiky*. Karolinum, 2005.

„White“. Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. Cambridge University Press. Navštíveno 16. 3. 2024. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/white>

„White“. Online Etymology Dictionary, 2024. Navštíveno 17. 3. 2024. <https://www.etymonline.com/word/white>

WITTGENSTEIN, Ludwig. *Remarks on Colour*. Oxford, 1950.

WU Wei, *A Cultural History of „Redness“ in Chinese Civilisation*. Monumenta Serica 70:1, 2022.

白眼狼, Tīng xǐmǎlāyǎ. 听喜马拉雅. Navštíveno 13. 6. 2024.

<https://m.ximalaya.com/ask/t2812364>

拆白党, Bāidù.bǎikē. 百度百科. Navštíveno 10. 4. 2024.

<https://baike.baidu.com/item/%E6%8B%86%E7%99%BD%E5%85%9A/936661>

赤, Hàndiǎn 汉典 Zdic.net. Navštíveno 7. 3. 2024. <https://www.zdic.net/hans/%E8%B5%A4>

红尘, Bāidù.bǎikē. 百度百科. Navštíveno 12. 3. 2024.

<https://baike.baidu.com/item/%E7%BA%A2%E5%B0%98/2377>

五服, Bāidù.bǎikē. 百度百科. Navštíveno 11. 3. 2024.

https://baike.baidu.com/item/%E4%BA%94%E6%9C%8D?fromModule=lemma_search-box

中国红, Bāidù.bǎikē. 百度百科. Navštíveno 23. 5. 2024.

<https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AD%E5%9B%BD%E7%BA%A2/24779>

Seznam příloh

Příloha 1: Červená, barva krve	66
Příloha 2: Odstíny červené a jejich symbolika	70
Příloha 3: Červená a emoce	71
Příloha 4: Červená jako symbol šťastných událostí	71
Příloha 5: Symbol popularity	72
Příloha 6: Symbol revoluce a komunismu.....	72
Příloha 7: Červená jako symbol pro zisk.....	73
Příloha 8: Červená a ženská krása	73
Příloha 9: Červená a negativní konotace	73
Příloha 10: Sporné pojmy	74
Příloha 11: Bílá jako barva sněhu.....	74
Příloha 12: Odstíny bílé.....	79
Příloha 13: Bílá a absence	80
Příloha 14: Bílá, nebo průzračná?	82
Příloha 15: Bílá jako symbol smrti.....	82
Příloha 16: Bílá jako barva reakcionářů	82
Příloha 17: Bílá a legalita, pravda	83
Příloha 18: Bílá a porozumění.....	83
Příloha 19: Nezařazené pojmy.....	84

Příloha 1: Červená, barva krve

滇红	<i>diānhóng</i>	druh černého čaje z Yúnnánu
雕红漆	<i>diāohóngqī</i>	vyřezávané předměty z červeného laku
粉红领	<i>fěnhóng lǐng</i>	růžové límečky
干红	<i>gānhóng</i>	suché červené víno
汞溴红	<i>gǒngxiùhóng</i>	bromid rtuťnatý
国际红十字会	<i>guójì hóng shízi huì</i>	Červený kříž, název organizace
红案	<i>hóngàn</i>	dosl. ‚rudé prkýnko‘; příprava hl. masitých jídel
红斑狼疮	<i>hóngbān lángchuāng</i>	lupus erythematodes
红宝石	<i>hóngbǎoshí</i>	rubín
红榜	<i>hóngbǎng</i>	čestná listina; vývěska (často se používá červený papír)
红不棱登	<i>hóng bu lēngdēng</i>	zarudlý, nehezky červený
红灯	<i>hóngdēng</i>	dosl. ‚červené světlo‘; obvykle symbol pro dopravní značení symbolizující zákaz či varování
红灯区	<i>hóngdēngqū</i>	čtvrť červených luceren, zábavní čtvrť
红点颏	<i>hóngdiǎnké</i>	slavík
红豆杉	<i>hóngdòushān</i>	tis čínský
红帆	<i>hóngfān</i>	arsen
红果	<i>hóngguǒ</i>	hloh peřenoklaný

红茶	<i>hóngchá</i>	černý čaj
红潮	<i>hóngcháo</i>	dosl. ‚červený příliv‘, způsobený vodním květem; červenat se (studem); menstruace
红净	<i>hóngjìng</i>	postava z pekingské opery s červeným obličejem
红绿灯	<i>hónglǜdēng</i>	semafor
红磷	<i>hónglín</i>	fosfor
红领巾	<i>hónglǐngjīn</i>	rudý šátek, symbol pionýrské organizace
红柳	<i>hóngliǔ</i>	tamaryšek kaspický
红煤	<i>hóngméi</i>	antracit
红棉	<i>hóngmián</i>	bavlník
红木	<i>hóngmù</i>	palisandr
红模子	<i>hóng múzi</i>	speciální předtištěný papír na procvičování kaligrafie, znaky jsou vytištěny červeně
红牌	<i>hóngpái</i>	červená karta, např. při sportovních utkáních; symbol pro varování
红皮书	<i>hóngpíshū</i>	dosl. ‚červená kniha‘, oficiální kniha vydávaná státem
红票	<i>hóngpiào</i>	historicky volné lístky na představení rozdávány účinkujícími; vstupenky vyšší cenové kategorie
红旗	<i>hóngqí</i>	dosl. ‚červená vlajka/rudý prapor‘, tj. symbol pro proletářskou revoluci; symbol při odměňování vítězů ve sportovních soutěžích; státní vlajka ČLR; název

		čínské automobilky
红契	<i>hóngqì</i>	historicky tzv. červená smlouva, potvrzující zaplacení daně z nabyté nemovitosti (tj. „s razítkem“)
红壤	<i>hóngrǎng</i>	červenozem
红热	<i>hóngrè</i>	červené teplo
红肉	<i>hóngròu</i>	červené maso
红润	<i>hóngrùn</i>	Růžový, brunátný (tváře)
红三叶	<i>hóngsānyè</i>	jetel luční
红丝	<i>hóngsī</i>	dosl. ‚červené nudličky‘, červené nitky
红丝带	<i>hóngsīdài</i>	červená stužka, vyjadřuje solidaritu s lidmi onemocněnými AIDS
红山文化	<i>hóngshān wénhuà</i>	kultura Hóngshān (asi 4500–2000 př. n. l.)
红苕	<i>hóngsháo</i>	povijnice batátová
红烧	<i>hóngshāo</i>	způsob přípravy jídla, vaření a smažení v sójové omáčce
红生	<i>hóngshēng</i>	postava z pekingské opery s červeným obličejem
红薯	<i>hóngshǔ</i>	povijnice batátová
红糖	<i>hóngtáng</i>	hnědý cukr
红头文件	<i>hóngtóu wénjiàn</i>	oficiální dokumenty předávané mezi stranickými organizacemi svázané v červených deskách
红外线	<i>hóngwàixiàn</i>	infračervené záření
红细胞	<i>hóngxiěqiú</i>	erytrocyty
红细胞	<i>hóngxìbāo</i>	erytrocyty
红(小)豆/赤豆	<i>hóng(xiǎo)dòu / chìdòu</i>	vigna hranatá

红样	<i>hóngyàng</i>	korektury tisku provedené červeným inkoustem
红药水	<i>hóngyàoshuǐ</i>	chroman rtuťnatý
红叶	<i>hóngyè</i>	spadané barevné listy
红衣主教	<i>hóngyīzhǔjiào</i>	kardinál
红缨枪	<i>hóngyīngqiāng</i>	kopí s červeným střapcem z dynastie Sòng a Míng
花红	<i>huāhóng</i>	plané jablko
赤地	<i>chìdì</i>	červenozem
赤豆/赤小豆	<i>chìdòu/Chìxiǎodòu</i>	azuki
赤潮	<i>chìcháo</i>	dosl. ‚červený příliv‘, způsobený vodním květem
赤鹿	<i>chìlù</i>	jelen evropský
赤眉	<i>chìméi</i>	Červené obočí, rolnické povstání z 1. století n. l.
赤眼鱒	<i>chìyǎnzūn</i>	amuřice kantonská
除红捉绿	<i>chú hóng zhuō lǜ</i>	slang hazardních her; hrát v kostky (kostky jsou pomalovány červeně)
口红	<i>kǒuhóng</i>	rtěnka
描红	<i>miáohóng</i>	přepisování červených znaků (metoda učení se psát)
祁红	<i>qíhóng</i>	Keemun, druh černého čaje
山里红	<i>shānlìhóng</i>	hloh peřenoklaný
苏丹红	<i>sūdānhóng</i>	súdánská červeň
套红	<i>tàohóng</i>	potisknout barvou (plakát, nadpis)
剔红	<i>tīhóng</i>	vyřezávané předměty z červeného laku

猩红热	<i>xīnghóngrè</i>	spála
西红柿	<i>xīhóngshì</i>	rajče
血红蛋白	<i>xuèhóngdànbái</i>	hemoglobin
雪里红	<i>xuělihóng</i>	brukev sítinovitá
映山红	<i>yìngshānhóng</i>	azalka
一品红	<i>yīpínhóng</i>	pryšec nádherný
藏红花/番红花	<i>zànghónghuā / fānhónghuā</i>	šafrán

Příloha 2: Odstíny červené a jejich symbolika

丹红	<i>dānhóng</i>	červená, rumělkově červená
粉红	<i>fěnhóng</i>	růžová
红通通/红彤彤	<i>hóng tōngtōng/hóng tóngtóng</i>	sytá červená, rudá
红艳艳	<i>hóngyànyàn</i>	oslňující, třpytivá červená
橙红	<i>chéngóng</i>	oranžovo-červená
赤红	<i>chìhóng</i>	červená
橘红	<i>júhóng</i>	oranžovo-červená; sušená mandarinková kůra
玫瑰红	<i>méiguìhóng</i>	růžová červená
嫩红	<i>nènhóng</i>	meruňková růžová
品红	<i>pǐnhóng</i>	magenta
肉红	<i>ròuhóng</i>	barva červeného masa
水红	<i>shuǐhóng</i>	třešňová červená
桃红	<i>táohóng</i>	růžová, broskvová červená
鲜红	<i>xiānhóng</i>	jasně červená, šarlatová
血红	<i>xuèhóng</i>	krvavě červená
猩红	<i>xīnghóng</i>	šarlatová
杏红	<i>xìnghóng</i>	meruňková růžová
洋红	<i>yánghóng</i>	karmínová
嫣红	<i>yānhóng</i>	světle červená

殷红	<i>yānhóng</i>	tmavě červená až černá (barva skvrn od krve)
胭红	<i>yānhóng</i>	růž
银红	<i>yínhóng</i>	stříbrnočervená
枣红	<i>zǎohóng</i>	vínová
朱红	<i>zhūhóng</i>	rumělková
紫红	<i>zǐhóng</i>	fialovočervená

Příloha 3: Červená a emoce

飞红	<i>fēihóng</i>	zčervenalý (obličej); zrudnout hanbou
绯红	<i>fēihóng</i>	zčervenalý (obloha, tváře)
红光满面 / 满面红光	<i>hóngguāng mǎnmiàn/ mǎnmiàn hóngguāng</i>	mít tváře jako slabikáře – být zdravý a šťastný
红脸	<i>hóngliǎn</i>	zčervenat, zrudnout vzteky či studem; hádat se
红扑扑	<i>hóngpūpū</i>	zčervenat, zbrunátnět (např. po pití alkoholu)
红云	<i>hóngyún</i>	červené mraky (tradičně kolem příbytků nesmrtelných); liči; ruměnec (např. po pití alkoholu)
红晕	<i>hóngyùn</i>	červenat se, zrudnout
脸红	<i>liǎnhóng</i>	zčervenat hanbou, studem či vztekem
潮红	<i>cháohóng</i>	zčervenat, zrudnout
通红	<i>tōnghóng</i>	zcela zčervenat; červeně vzplanout (obloha)

Příloha 4: Červená jako symbol šťastných událostí

红白喜事	<i>hóngbáixìshì</i>	svatby a pohřby
------	---------------------	-----------------

红包	<i>hóngbāo</i>	červená obálka s penězi
红蛋	<i>hóngdàn</i>	slepičí vejce obarvené na červeno
开门红	<i>kāiménhóng</i>	dobry začátek, vykročit pravou nohou
披红	<i>pīhóng</i>	být oděn do červeného
(走)红/鸿运	<i>(zǒu)hóngyùn</i>	mít štěstí

Příloha 5: Symbol popularity

爆红	<i>bàohóng</i>	být velmi populární
飙红	<i>biāohóng</i>	stát se rychle populárním
窜红/蹿红	<i>cuànhóng</i> <i>/cuānhóng</i>	stát se rychle populárním
大红	<i>dàhóng</i>	velký úspěch; smuteční oblek (viz příloha 9)
红火/火红	<i>hónghuo/huǒhóng</i>	prosperující; živé, energické; radostné
红角	<i>hóngjué</i>	oblíbený herec
红人	<i>hóngrén</i>	celebrita; osoba, která má ve společnosti významnou pozici či je oblíbená u vlivných lidí
红星	<i>hóngxīng</i>	dosl. ‚červená hvězda‘; populární a oblíbený člověk
满堂红	<i>mǎntánghóng</i>	být ve všem úspěšný
走红	<i>zǒuhóng</i>	stát se populárním

Příloha 6: Symbol revoluce a komunismu

红色	<i>hóngsè</i>	červená barva; symbol pro revoluci (socialistickou/komunistickou/proletářskou)
红色旅游	<i>hóngsè lǚyóu</i>	cestování po upomínkových místech revoluce
红区	<i>hóngqū</i>	základny Komunistické strany Číny za občanské války

红心	<i>hóngxīn</i>	rudé srdce, symbol pro oddanost proletářské revoluci
红专	<i>hóngzhuān</i>	odborník oddaný myšlenkám revoluci a KS Číny
老红军	<i>lǎohóngjūn</i>	veterán Dlouhého pochodu
五星红旗	<i>wǔxīng hóngqí</i>	oficiální vlajka ČLR
中国工农红军	<i>Zhōngguó gōng nóng hóngjūn</i>	Čínská dělnicko-rolnická rudá armáda

Příloha 7: Červená jako symbol pro zisk

分红	<i>fēnhóng</i>	obdržet, získat dividendy
红筹股	<i>hóngchóugǔ</i>	akcie s čínským kapitálovým zázemím oficiálně registrovaným v Hong Kongu či jiných oblastech mimo pevninskou Čínu
红股	<i>hónggǔ</i>	bonusové akcie
红利	<i>hónglì</i>	bonus, extra dividendy
红盘	<i>hóngpán</i>	rostoucí ceny akcií zobrazené červenými čísly na displeji burzy
飘红	<i>piāohóng</i>	rychle rostoucí trh s akciemi
悬红	<i>xuánhóng</i>	nabídka peněžité odměny, např. za dopadení

Příloha 8: Červená a ženská krása

红娘	<i>hóngniáng</i>	dosl. červená dívka; děvečka; dohazovač
红颜	<i>hóngyán</i>	krásná dívka
红妆/装	<i>hóngzhuāng</i>	mladá žena; ženské líčení; krášlení

Příloha 9: Červená a negativní konotace

赤字	<i>chìzì</i>	deficit
财政赤字	<i>cáizhèng chìzì</i>	finanční deficit, v účetnictví se často

		značí červeně
大红	<i>dàhóng</i>	velký úspěch; smuteční oblek
红眼	<i>hóngyǎn</i>	být rozrušený či iritovaný; zánět spojivek
红眼病	<i>hóngyǎnbìng</i>	zánět spojivek; závidět jiným či být žárlivý
预算赤字	<i>yùsuàn chìzì</i>	rozpočtový deficit

Příloha 10: Sporné pojmy

唱红脸	<i>chàng hóngliǎn</i>	zastávat kladnou roli
红尘	<i>hóngchén</i>	svět lidí, pozemský svět
红货	<i>hónghuò</i>	šperky; cenné zboží
红线	<i>hóngxiàn</i>	dosl. ‚červená linie‘; území se zákazem vstupu; konzistentně správná myšlenka či teorie
红学	<i>hóngxué</i>	vědecká disciplína zabývající se románem Sen v červeném domě

Příloha 11: Bílá jako barva sněhu

白皑皑	<i>bái'ái'ái</i>	zářivě, jasně bílý (sníh)
白矮星	<i>bái'ǎixīng</i>	bílý trpaslík
白案	<i>báiàn</i>	dosl. ‚bílé prkýnko‘, příprava ingrediencí a pokrmů jakou jsou těstoviny či pečivo
白班	<i>báibān</i>	denní služba, zaměstnání
白榜	<i>báibǎng</i>	pádlo; listina hanby (opak k čestné listině, používal se bílý papír)
白报纸	<i>báibào zhǐ</i>	noviny
白醭	<i>báibú</i>	plíseň (na octu, sójové omáčce apod.)
白菜	<i>báicài</i>	čínské zelí
白菜价	<i>báicàijià</i>	cena čínského zelí

白茶	<i>báichá</i>	bílý čaj
白炽灯	<i>báichìdēng</i>	žárovka
白唇鹿	<i>báichúnlù</i>	jelen bělohubý
白带	<i>báidài</i>	poševní výtok
白癜风	<i>báidiànfēng</i>	vítligo
白垩	<i>bái'è</i>	křída
白帆	<i>báifān</i>	kamenec
白粉	<i>báifěn</i>	puďr; křída; heroin
白宫	<i>báigōng</i>	Bílý dům
白骨顶	<i>báigǔ dǐng</i>	lyska černá
白骨精	<i>Báigǔjīng</i>	literární postava; démon z klasického čínského románu Cesta na západ
白鸛	<i>báiguàn</i>	čáp bílý
白果	<i>báiguǒ</i>	jinan dvouřaločný
白鹤	<i>báihè</i>	ječáb bílý
白喉	<i>báihóu</i>	záškrt
白虎	<i>báihǔ</i>	dosl. ‚bílý tygr‘; suhvězdí
白虎星	<i>báihǔxīng</i>	dosl. ‚suhvězdí bílého tygra‘; zlí bohové; označení pro lidi, kteří přináší neštěstí ostatním
白花花	<i>báihuāhuā</i>	zářivě bílá
白化	<i>báihuà</i>	albinismus
白化病	<i>báihuàbìng</i>	albinismus
白桦	<i>báihuà</i>	břiza mandžuská
白晃晃	<i>báihuǎnghuǎng</i>	blyštivý, zářící, jasný
白灰	<i>báihuī</i>	vápenec
白芨	<i>báijī</i>	orchidej vzpřímená
白及	<i>báijí</i>	orchidej vzpřímená
白暨豚	<i>báijìtún</i>	delfínovec čínský
白金	<i>báijīn</i>	platina
白金汉宫	<i>Báijīnhàn gōng</i>	Buckinghamský palác
白净	<i>báijìng</i>	jasná a světlá (plet‘)
白蜡	<i>báilà</i>	bílý vosk
白蜡虫	<i>báilàchóng</i>	rricerus pela (druh

		hmyzu)
白蜡树	<i>báilà shù</i>	jasan čínský
白兰地	<i>báilándì</i>	brandy
白兰瓜	<i>báilánguā</i>	meloun Bailan
白莲教	<i>báiliánjiào</i>	sekta Bílého lotosu
白鲢	<i>báilián</i>	tolstolobik bílý
白苾	<i>báiliǎn</i>	révovník
白磷	<i>báilín</i>	bílý fosfor
白蛉	<i>báiling</i>	písečná moucha
白领	<i>báiling</i>	bílé límečky
白鹭	<i>báilù</i>	volavka stříbřitá
白露	<i>báilù</i>	dosl. „bílá mlha“, pojem z lunárního kalendáře
白马王子	<i>báimǎ wángzǐ</i>	princ na bílém koni
白茫茫	<i>báimángmáng</i>	bílo kam se podíváš
白毛风	<i>báimáo fēng</i>	sněhová bouře
白茅	<i>báimáo</i>	lalang válcovitý
白煤	<i>báiméi</i>	antracit
白米	<i>báimǐ</i>	bílá rýže
白面	<i>báimiàn</i>	heroin
白木耳	<i>báimù'ěr</i>	rosolovka řasotvará
白嫩	<i>báinèn</i>	bílý a jemný (kůže; pokrm z hedvábného tofu)
白皮书	<i>báipíshū</i>	bílá kniha
白旗	<i>báiqí</i>	bílá vlajka
白鳍豚	<i>báiqítún</i>	delfinovec čínský
白杆	<i>báiqiān</i>	smrk Meyerův
白镪	<i>báiqiǎng</i>	stříbro používané pro výrobu mincí
白热	<i>báirè</i>	rozpálené do běla
白热化	<i>báirèhuà</i>	dosl. rozpálené do běla; vyhrocené
白人	<i>báirén</i>	běloch
白日	<i>báirì</i>	bílý den; denní doba
白肉	<i>báiròu</i>	bílé maso; uvařené vepřové maso

白润	<i>báirùn</i>	světlý; hladký; jemný (o pleti či drahokamech)
白色垃圾	<i>báisè lājī</i>	bílý odpad, složený převážně z plastů
白色污染	<i>báisè wūrǎn</i>	dosl. bílé znečištění, pochází od plastů
白山黑水	<i>báishān hēishuǐ</i>	název pro Hēilóngjiāng 黑龙江 a Chǎngbáishān 长白山, území na severu Číny
白鳧	<i>báishàn</i>	úhoř japonský
白薯	<i>báishǔ</i>	povijnice batátová
白苏	<i>báisū</i>	perila křovitá
白糖	<i>báitáng</i>	bílý cukr
白陶	<i>báitáo</i>	bílá keramika
白体	<i>báitǐ</i>	styl psaní básní za dynastie Sòng
白天	<i>báitiān</i>	bílý den; denní doba
白条	<i>báitiáo</i>	dlužní úpis (napsáno na bílém papíře); poražená hospodářská zvířata bez srsti, hlavy, vnitřností apod.
白铁	<i>báitiě</i>	galvanizovaná ocel
白厅	<i>Bái tīng</i>	Whitehall, ulice v Londýně
白铜	<i>báitóng</i>	mědinikl
白头鹎	<i>báitóubēi</i>	bulbul čínský
白头翁	<i>báitóuwēng</i>	bulbul čínský
白皙	<i>báixī</i>	světlá a jasná (pleť)
白细胞	<i>báixìbāo</i>	bílé krvinky
白鹇	<i>báixián</i>	bažant stříbrný
白鲞	<i>báixiǎng</i>	slanečky z druhu ryby (larimichthys crocea)
白熊	<i>báixióng</i>	lední medvěd
白血病	<i>báixiěbìng</i>	leukémie
白血球	<i>báixiěqiú</i>	leukocyty
白眼	<i>báiyǎn</i>	dosl. bílé oči; značí

		pohrdání lidmi
白眼珠	<i>báiyǎnzhū</i>	oční bělmo
白羊座	<i>báiyángzuò</i>	souhvězdí Berana
白杨	<i>báiyáng</i>	peginský topol
白药	<i>báiyào</i>	druh čínské medicíny užívaný k léčbě modřin a krvácení
白页	<i>báiyè</i>	telefonní seznam, název díky záznamu na bílém papíře
白夜	<i>báiyè</i>	bílá noc
白衣天使	<i>báiyī tiānshǐ</i>	dosl. ‚andělé v bílém‘, zdravotní sestry a bratři/pracovníci
白衣战士	<i>báiyī zhànshì</i>	zdravotní sestry a bratři
白蚁	<i>báiyǐ</i>	termit
白翳	<i>báiyì</i>	pojem z čínské medicíny, značí jizvu zbylou po onemocnění oční rohovky
白银	<i>báiyín</i>	stříbro
白玉	<i>báiyù</i>	bílý nefrit
白云岩	<i>báiyúnyán</i>	dolomit
白灾	<i>báizāi</i>	sněhová bouře
白斩鸡	<i>báizhǎnjī</i>	dosl. bílé nakrájené kuře, druh pokrmu
白芷	<i>báizhǐ</i>	děhel dahurský
白纸黑字	<i>báizhǐ hēizì</i>	napsáno černé na bílém (důkaz)
白质	<i>báizhǐ</i>	bílá hmota mozková
白雉	<i>báizhì</i>	bažant stříbrný
白种	<i>báizhǒng</i>	Evropané
白昼	<i>báizhòu</i>	průběh dne; bílý den
白术	<i>báizhú</i>	atraktylis velkoubořný
大白	<i>dàbái</i>	křída; zcela jasné či očividné
大白菜	<i>dàbáicài</i>	pekingské zelí
蛋白	<i>dànbái</i>	protein

蛋白胨	<i>dànbáidòng</i>	pepton
蛋白酶	<i>dànbáiméi</i>	proteáza
蛋白质	<i>dànbáizhí</i>	protein
翻白眼	<i>fān báiyǎn</i>	protočit oči
飞白	<i>fēibái</i>	kaligrafický styl; malapropismus
飞白书	<i>fēibáishū</i>	kaligrafický styl, dle legendy se k psaní používaly štětce namočené do vápna
汉白玉	<i>hànbáiyù</i>	bílý mramor
黑白片	<i>hēibáipiàn</i>	černobílý film
洁白	<i>jiébái</i>	čistě bílá
京白梨	<i>jīnbáilí</i>	pekingská odrůda hrušky
卵白	<i>luǎnbái</i>	albumin
毛白杨	<i>máobáiyáng</i>	pekingský topol
美白	<i>měibái</i>	vybělit (kůži či zuby)
绵白糖	<i>miánbáitáng</i>	moučkový cukr
漂白	<i>piǎobái</i>	dělidlo; práť špinavé peníze
漂白粉	<i>piǎobáifěn</i>	bělící prášek
清白	<i>qīngbái</i>	čistě bílý, neposkvrněný
乳白	<i>rǔbái</i>	mléčně bílá
太白星	<i>tàibáixīng</i>	Venuše
小白菜	<i>xiǎobáicài</i>	čínské zelí
小白脸	<i>xiǎobáiliǎn</i>	dosl. ‚malý bílý obličej‘, pohledný mladý muž (neg.); gigolo
雪白	<i>xuěbái</i>	sněhově bílá
血红蛋白	<i>xiěhóngdànbái</i>	hemoglobin
眼白	<i>yǎnbái</i>	oční bělmo
洋白菜	<i>yángbáicài</i>	hlávkové zelí
鱼白	<i>yúbái</i>	mlíčí; bílá jako rybí břicho
圆白菜	<i>yuánbáicài</i>	hlávkové zelí
中华白海豚	<i>zhōnghuá báihǎitún</i>	delfín indočínský

Příloha 12: Odstíny bílé

白蒙蒙	<i>báiméngméng</i>	zamlžený, nejasný
白内障	<i>báinèizhàng</i>	šedý zákal
白首	<i>báishǒu</i>	dosl. bílá hlava; vysoký věk
白寿	<i>báishòu</i>	99. narozeniny (když se od znaku pro sto <i>bǎi</i> 百 odejme horní vodorovný tah, znamenající číslovku jedna <i>yī</i> 一, přemění se ve znak 白)
白头	<i>báitóu</i>	dosl. bílá hlava; symbol pro vysoký věk; bez podpisu
斑白/班白/颁白	<i>bānbái</i>	šedý; šedovlasý
惨白	<i>cǎnbái</i>	Ponurý, mdlý, matný, chmurný
葱白	<i>cōngbái</i>	dosl. ‚pórkově zelená‘
苍白	<i>cāngbái</i>	bledý; jako bez života
灰白	<i>huībái</i>	popelavě šedá
少白头	<i>shào báitóu</i>	mladí lidé s šedivými vlasy; šedivět v mladém věku
刷白	<i>shuàbái</i>	bílá; bledá

Příloha 13: Bílá a absence

白白	<i>báibái</i>	bez efektu, marné; zdarma
白版	<i>báibǎn</i>	prázdná stránka v tiskovinách
白板	<i>báibǎn</i>	bílá tabule; nepopsaná tabule (metafora pro lidi)
白不吡咧	<i>bái bucǐliē</i>	mdlý; bezbarvý; bez chuti
白茬	<i>báichá</i>	po sklizni neosetá půda; nenalakované dřevěné předměty; kožené oblečení
白槎/碴	<i>báichá</i>	nenalakované dřevěné

		předměty
白楂	<i>báichá</i>	kožené oblečení
白搭	<i>báidā</i>	promarnit úsilí; něco dělat zbytečně
白地	<i>báidì</i>	neoseté pole; pustá země; bílý podkladový povrch
白丁	<i>báidīng</i>	prostí a negramotní lidé bez slávy a oficiálního postavení, za feudalismu
白饭	<i>báifàn</i>	suchá rýže
白费	<i>báifèi</i>	nadarmo; promarnit
白骨	<i>báigǔ</i>	kostra
白卷	<i>báijuàn</i>	nevyplněný test
白面书生	<i>báimiàn shūshēng</i>	mladý učenec, dosl. učenec se světlou tváří; „zelenáč“
白票	<i>báipiào</i>	prázdné volební lístky
白契	<i>báiqì</i>	historicky tzv. bílá smlouva, označení pro oficiálně neregistrovaný prodej a nákup pozemku a majetku (tj. „bez razítka“)
白饶	<i>báiráo</i>	dostat navíc zdarma; promarnit úsilí
白刃	<i>báirèn</i>	tasený meč
白刃战	<i>báirènzhàn</i>	boj muže proti muži
白食	<i>báishí</i>	jídlo a pití zdarma
白手	<i>báishǒu</i>	prázdné ruce
白田	<i>báitián</i>	neoseté pole
白玩	<i>báiwán</i>	udělat něco bez větší námahy; (také ‚používat zdarma‘)
白文	<i>báiwén</i>	holý text bez komentáře
白嘴	<i>báizǔi</i>	jíst pouze zeleninu či rýži

补白	<i>bǔbái</i>	krátké články sloužící k vyplnění prázdných míst v tiskovinách; dodatečně vysvětlit
拆白党	<i>chāibáidǎng</i>	skupina podvodníků
吃白饭	<i>chī báifàn</i>	jíst suchou rýží; jíst a nepracovat (symbol pro nezaměstnanost); být finančně závislý na jiných lidech
吃白食	<i>chī báishí</i>	vyžírka
空白	<i>kòngbái</i>	prázdné místo
空白点	<i>kòngbáidiǎn</i>	aspekty či části práce, kterých nebylo dosaženo
平白	<i>píngbái</i>	bezdůvodně; (také ‚stručné, srozumitelné‘)

Příloha 14: Bílá, nebo průzračná?

白醋	<i>báicù</i>	ocet
白干	<i>báigān</i>	druh pálenky
白酒	<i>báijiǔ</i>	druh pálenky
白开水	<i>báikāishuǐ</i>	vroucí voda
白汤	<i>báitāng</i>	vývar ze zeleniny či drůbežího masa
白水	<i>báishuǐ</i>	čirá voda; vroucí voda
老白	<i>lǎobái</i>	druh pálenky

Příloha 15: Bílá jako symbol smrti

白事	<i>báishì</i>	pohřeb
----	---------------	--------

Příloha 16: Bílá jako barva reakcionářů

白区	<i>báiqū</i>	dosl. ‚bílá území‘, za druhé občanské války označení pro území ovládaná Kuomintangem
白色	<i>báisè</i>	bílá barva; reakcionářský

白色恐怖	<i>báisè kǒngbù</i>	bílý teror
------	---------------------	------------

Příloha 17: Bílá a legalita, pravda

白道	<i>báidào</i>	legální cestou; oficiální; právní organizace či vládní agentura
白名单	<i>báimíngdān</i>	bílá listina, seznam osob či produktů, které splňují předpisy uvedené oddělením
白色收入	<i>báisè shōurù</i>	„legální“ příjem; opak k příjmu z nelegálních činností
不白之冤	<i>bùbáizhīyuān</i>	neodčinitelná nespravedlnost
颠倒黑白	<i>diāndǎo hēibái</i>	zaměňovat dobré za špatné (černé za bílé)
黑白	<i>hēibái</i>	černobílé; špatné a správné
洗白	<i>xǐbái</i>	očistit se, zbavit viny; vybělit
皂白	<i>zàobái</i>	černobílá, špatné a dobré; dobro a zlo

Příloha 18: Bílá a porozumění

白描	<i>báimiáo</i>	jednoduchý a přímočarý styl psaní; způsob tradiční malby
辨白	<i>biànbái</i>	vysvětlit, objasnit (situaci, nedorozumění)
表白	<i>biǎobái</i>	zřetelně se vyjádřit
告白	<i>gàobái</i>	veřejně ohlásit, oznámit
开场白	<i>kāichǎngbái</i>	úvodní slovo
明白	<i>míngbái</i>	srozumitelné, jasné; chytrý, rozumný (člověk); chápat, rozumět
剖白	<i>pōubái</i>	očistit se (z nařčení); vysvětlit (své činy)

浅白	<i>qiǎnbái</i>	jednoduché; srozumitelné
坦白	<i>tǎnbái</i>	přiznat se; upřímný
显白	<i>xiǎnbái</i>	vytahovat se; vychloubat se
直白	<i>zhíbái</i>	říct něco na rovinu; upřímný
自白	<i>zìbái</i>	přiznat se; zpověď

Příloha 19: Nezařazené pojmy

白痴	<i>báichī</i>	idiocie; idiot
白脸	<i>báiliǎn</i>	záporná role; předstírat krutost a tvrdost; hodný a zlý polda
白相	<i>báixiàng</i>	hrát si; navštěvovat prostitutky (dialekt Wu)
白眼狼	<i>báiyǎn láng</i>	dosl. ‚vlk s bílýma očima‘; nevděčný a zlomyslný člověk
白字	<i>báizi</i>	chybně přečtené či napsané znaky
唱白脸	<i>chàng báiliǎn</i>	hrát zápornou roli; předstírat krutost a tvrdost; hodný a zlý polda